

Jakobovits Márta

METATERRA

ANYAGÉRZETEK, ANYAGKÍSÉRLETEK
A KERÁMIÁBAN.

2000-2004 közötti időszakban keletkezett munkáim,
anyagkísérleteim bemutatása,
értelmezése.

DLA értekezés.
Magyar Iparművészeti Egyetem.
Doktori Iskola.
Budapest. 2006

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	3
A TÉMA MEGNEVEZÉSE, INDOKLÁS, MOTIVÁCIÓ.....	3
BEMUTATKOZÁS.....	4
TALÁLKOZÁS AZ AGYAGGAL. AZ ANYAG VARÁZSLATA.....	6
I. ANYAGÉRZETEK A VIZUÁLIS MŰVÉSZETEKBEN	7
I. 1 ANYAGÉRZETEK A MŰVÉSZETBEN ÁLTALÁBAN.....	7
I. 2 ÉRZETEK, ÉRZÉKELÉS, ANYAGÉRZETEK.....	8
I. 3 ANYAGÉRZETEK A MODERN, A POSZTMODERN ÉS A JELENKOR MŰVÉSZETÉBEN.....	10
I. 4 ANYAGÉRZETEK A JELENKORI KERÁMIÁBAN.....	12
I. 5 ANYAGÉRZETEK A JELENKORI ROMÁNIAI KERÁMIÁBAN.....	14
II. METATERRA - 2000-2004 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN KELETKEZETT MUNKÁIM LEÍRÁSA ÉS BEMUTATÁSA	16
II. 1 A MUNKÁK LEÍRÁSA, ÉRTELMEZÉSE.....	17
II. 2 A MUNKÁKHOZ FÜZŐDŐ MÁZ-KÍSÉRLETEK.....	27
II. 3 ALKALMAZOTT MÁZ-RECEPTEK.....	28
II. 4 ALKALMAZOTT MÁZAK ÖSSZETÉTELÉNEK GRAFIKAI ÁBRÁZOLÁSA.....	35
II. 5 MÁZ-KÍSÉRLETEK FOTÓ-DOKUMENTÁCIÓJA.....	36
III. AZ ANYAGÉRZETEK GYAKORLATI MEGKÖZELÍTÉSE	55
III.1 KERAMIKUSI ÉS SZAKOKTATÓI TEVÉKENYSÉGEM GYAKORLATI TAPASZTALATAI.....	55
III.1.1 Az érzetektől adódó kifejezés sokfélesége.....	56
III.1.2 Az érzetek kreatív megközelítésének néhány módozata.....	56
III.1.3 Egy munkán belüli viszonyítási módozatok.....	56
III.1.4 Az érzetek hármas funkciója.....	57
III.1.5 Alap-attitűdök az alkotási folyamatban.....	58
III.2. SZAKOKTATÓI GYAKORLATI TEVÉKENYSÉGEM KÖVETKEZTETÉSEI.....	58
IV. ÚTÓSZÓ	60
V. FELHASZNÁLT IRODALOM	61
V.1 MONOGRÁFIÁK, ANTOLÓGIÁK, SZAKKÖNYVEK.....	61
V.2 KIÁLLÍTÁSI KATALÓGUSOK.....	62
V.3 SZÓTÁRAK, LEXIKONOK.....	63
V.4 MŰVÉSZETI FOLYÓIRATOK.....	64
SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ	65
PUBLIKÁCIÓK	71
A MUNKÁK FOTÓ-DOKUMENTÁCIÓJA	72
KÉPJEGYZÉK	94
KIVONAT	96
ABSTRACT	97

Amikor jelentés jön létre,
fölfüggesztetik az idő,
meghátrál és visszatér a pillanatba,
amely, így öröknek mutatja magát
Amiképpen az is.

/ Visky András: Hadikikötő, 1994 /

ELŐSZÓ

A TÉMA MEGNEVEZÉSE, INDOKLÁS ÉS MOTIVÁCIÓ

Dolgozatom a 2000 – 2004 közötti munkáim áttekintése, öt év alkotói termésének értelmezése. s bemutatása annak,

- hogy milyen szellemi vonzáskörben, térbeli-időbeli meghatározottságban terelődtek ilyen irányba a kezem és lelkem lenyomataiból teremtdött kerámiák.

- hogy a különböző érzetektől, kísérletektől, anyag-társításokból kialakított tárgy-együttesek, halmazok, installációk, szellemi szigetek a vizuális művészetek milyen szegmentumaival tartanak fenn lelki rokonságot.

- rákérdezés arra, hogy milyen létjogosultsága van mai világunkban az anyag érzeteire, metafizikusan időtlen üzeneteire való ráhangolódásnak.

Az anyagtalanba átforduló, vizuális-művészeti megnyilvánulások álláspontom valós cáfolatai lehetnek. Ezeknek a számbavétele, azonban nem ennek az értekezésnek a célja.

Keramikus tevékenységemben, anyagkutatásaimban nyilvánvaló, hogy hiszek az anyagokra figyelő, meditatív alkotói attitűd létjogosultságában.

Meggyőződésem, hogy az anyagok kifejezési lehetőségeiben még rengeteg kihasználatlan terület van és hogy, a virtualitás irányába eltolódó, jelenkori, képzőművészeti kultúránk számára az anyagérzetekre, taktilis élményekre való odafigyelés frissítő, megújító forrás lehet.

Az itt képviselt álláspont az univerzális és a jelenkori művészetnek egy olyan olvasatát hangsúlyozza, amely még hisz az művészeti értékek egyetemes létjogosultságában.

BEMUTATKOZÁS

Az anyagérzetek megsejtése gyermekkoromba nyúlik vissza, - a szilágysági, kis falú, Tasnádszántó, esőutáni, nedves agyagösvényéig, a különös formájú göröngyök érdes tapintásáig, a törött cserép darabokra való rácsodálkozásig.

Majd a 60-as évek, szellemi eszmélésem, művészet felé fordulásom elején, a kisvárosi parókia falairól a nagybányai festészet hangulata áradt felém.

Édesanyám, aki a Nagybányai Iskola utolsó generációjának szabadiskolájában az utolsó évek utolsó növendékei közé tartozott. Ziffer, Mikola, Thorma, Krizsán mesterekkel kapcsolatos visszaemlékezései, mint titkokkal teli, mitikus élmények vettek körül.

Aztán, az egyetemi évek, Kolozsváron, a 70-es évek Romániája, Közép-Európa szélén, fél lábbal, vagy egészzel a Balkánon, ahol a láthatatlan, még humánus szálakkal és szólamokkal átfűzött diktatúra lassú konoksággal dagadt és keményedett

Nagyszerű tanáraink* az elmélyült munka örömét és az értelmes forma, értelmes tett és élet hitét, kételyeit, lehetőségeit és lehetetlenségeit ültették szellemi élményekre nyitott lelkületünkbe.

Az egymásra-figyelés, az egymás energiáinak felerősítése, a kérdések és rákérdések munkával telített periódusa következett.

Kerestük, építettük, leromboltuk, újra építettük s újra kerestük saját magunkat.

Az abszurdba át-át forduló világunkban próbáltuk tisztázni helyünket, próbáltunk saját szellemi szigetet teremteni.

A művészeti tevékenység az értelmes létbe vezető út ajándéka volt számunkra.

---

*- **Lupaş, Ana** - /1940/ iparművész, nemzetközileg elismert alkotó, a romániai képzőművészet 70-es 80-as éveinek meghatározó , komplex egyénisége. Rendkívül változatos munkásságában szabad átjárása van a tárgyalkotás, tértextil, installációk, happeningek, hely-specifikus vizuális történések területén.

- **Spătaru, Mircea** - /1938/ a romániai szobrászat kitűnő képviselője. A formában , anyagban való gondolkodásnak újíto szellemű, markáns mestere. Rangos nemzetközi kiállítások , szakmai rendezvények kitüntetett résztvevője. Jelenleg a bukaresti Ion Grigorescu Művészeti Akadémia rektora.

TALÁLKOZÁS AZ AGYAGGAL. AZ ANYAG VARÁZSLATA

A kerámiával való találkozás az agyag, az anyagszerűségek, anyagérzetek átváltozásainak végtelen lehetőségét hozták életembe.

Az idő kitágult a végtelenbe. Több ezeréves mélységekből szóltak az üzenetek.

Formák és technikák lehetőségeire való rácsodálkozások az anyagérzetek, anyagviszonyítások különös világába vezettek be.

A használati formák esztétikuma mágikus, tartalommal telítődött s a későbbi pseudo funkciók ürügyén, mind inkább az autonóm kifejezés, az anyag nyelvezete, az ősi meta-nyelvezet irányába terelődött érdeklődésem.

Az anyag és forma érzetekben magamat kerestem. A forma együtteseken keresztül visszatükröződés érdekelt, s hogy mi az, amit ezek viszonylatában, térben és időben behatárolt érzékenységem magáénak tudhat, megérthet, felmutathat a végtelenül hömpölygő időben.

A 70-es években jut el hozzánk a 60-as évek amerikai Pop Art-ja. Rácsodálkoztunk, hiszen az akkori évek Romániájában a hihetetlen szabadság érzetét sugallta felénk, de valójában nem tudtunk mit kezdeni elképesztő felszabadultságával.

Sokkal inkább azonosultunk a Bauhaus erkölcsi és esztétikai elvárásaival, Paul Klee koncentráció, végtelen alázattal telített következetességével, Johannes Itten színekutatásaival.

Nem a lazaságban, hanem az elmélyült munkában láttuk az önfejlesztés, önépítés lehetőségeit.

Utólagos áttekintésben úgy tűnik a Minimal Art, az Arte Povera, a Land Art inkább vonzáskörébe kerített.

Ezt a szellemi rokonságot szívesen vállalom, hiszen puritán neveltetésemmel együtt kaptam az egyszerűség szeretetét, a természetes anyagok tiszteletét, s falusi gyermekkorommal a természetben élés közvetlen ráérzéseit.

I. ANYAGÉRZETEK A VIZUÁLIS MŰVÉSZETEKBEN

I.1. ANYAGÉRZETEK A MŰVÉSZETBEN ÁLTALÁBAN

Amikor első múzeumi barangolásaimban először szembesültem az asszír-babilóniai, a sumér írásos táblácskákkal, az egyiptomi formavilággal, az anatóliai kis szobrok mágikus kisugárzásával, valósággal megdöbbenett az élmény:

- hogy több ezer évvel ezelőtt alkotott formák érzetei ma is élő, erőteljes szellemi energiaként hatnak,
- hogy az érzetek világa időtlen és univerzális,
- hogy az érzeteken keresztül átvehetjük régi korok üzenetét, átélhetjük elmúlt idők emelkedettségét, lereagálhatjuk elképesztő emberi, művészeti teljesítményeit.

Ezekből az élményekből azt a következtetést vontam le magamnak, hogy a témával, az ábrázolt történéssel, a használt szimbólumokkal való azonosuláson túl, hangsúlyosan fontos az, amin keresztül ezek megvalósulnak, ahogyan az anyagérzeteken keresztül testet öltenek, mert azok közvetítik az üzenetet, s adják meg a műplasztikai érvényességét, jelentésének minőségét.

Az érzetekkel való folyamatos szembesülésen keresztül csiszolódott plasztikai látásmódom s körvonalazódott egyre inkább saját vizsgálódásaim útvonala.

I.2 ÉRZETEK, ÉRZÉKELÉS, ANYAGÉRZETEK

Érzékszerveink / látás, hallás, ízlelés, szaglás, tapintás funkcióira szakosodva / környezeti ingerekből kapott egyszerű tapasztalásai az érzetek, amelyeket igen sokat mondóan alapérzeteknek vagy primér érzeteknek is neveznek.

A pillanatnyi érzékelést a különböző érzetek együttes hatása teszi sajátossá, egyedivé.

Érzékszerveinknek a környezeti ingerekre való reagálását érzékelésnek, míg az érzetek tudatosulásának ugyancsak komplex folyamatát észlelésnek nevezzük.

Érzékelő-rendszereink / érzékszerveink, a bonyolult idegpályák és az agy / összekapcsolják a külső eseményeket a szubjektív élményekkel.

Az érzetek és az érzékelés , észlelés fogalmainak meghatározásában Rita L. Atkinson , Richard C. Atkinson* , valamint Webster's elektronikus szótár** megfogalmazásait vettem alapul.

Atkinsonék szerint, érzékszerveinken keresztül gyűjtjük be világról alkotott tudásunk nagy részét.

Az érzékelés intenzitását, eredményességét, minőségét nagyban befolyásolja a kultúra, az érzékelő személy attitűdje és korábbi tapasztalatai.

* Rita L Atkinson, Richard C. Atkinson, Edvard E. Smith, Darzi J. Ben : Pszichológia, 1994

** Webster's New World Dictionary on Power CD, 2003

A vizuális művészetek területén dolgozó alkotók számára ezek, az érzetek szállította információk rendkívül fontosak. Rajtuk keresztül olvassa le környezetét, a világot és saját magát.

Az anyagokkal való munkálkodásban az érzékelés valamennyi fajtája aktivizálódik. A látás és a tapintás elsődlegessége mellett a szaglás, ízlelés, hallás is hozzájárul környezetünk anyagainak sajátos információinak felvételéhez.

Ezeket, az anyagok közvetítette, és érzékszerveink segítségével tudatosuló információkat nevezzük anyagérzeteknek.

Az anyagérzet az anyagnak egy sajátos fizikai állapotáról, anyagszerűségéről kapott információ.

Az anyagszerűségek érzékelése nem elszigetelt formában jelentkezik, hanem egy másik érzethez, másik anyagszerűséghez viszonyított formájában.

Az anyagszerűségek közötti optikai, tapintási különbségek viszonyát anyag-kontrasztoknak nevezzük. Ezeknek az anyagkontrasztoknak rendkívül fontos szerepük van a vizuális művészetekben, műalkotás vizuális minőségének, sajátos, szubjektív egyediségének kialakításában.

Az anyagérzetek, anyag-kontrasztok különleges képessége, hogy a szellemmel társulva, az élet, a létezés magasabb dimenzióiba, a művészetek különös világába tudja emelni az embert.

I.3 ANYAGÉRZETEK A MODERN, A POSZTMODERN ÉS A JELENKOR MŰVÉSZETÉBEN

Egyesek szerint Picasso Abszintos pohara nyitja meg a különböző anyagok felhasználásának útját a művészetekben.

Lehet, hogy ez így eléggé sarkított, mert valójában az egész művészettörténet egyben az anyagokra való ráhangolódás története is.

Az viszont tagadhatatlan, hogy Picasso az, aki szélesre tárja a kifejezés lehetőségeinek kapuját.

A kubisták kollázsaiban alkalmazott újságpapír, csomagolópapír, furnér- és farostlemez darabok, a dadaisták tárgy-kompozícióiban, reliefjeiben alkalmazott, s a maguk idejében vizuális provokációként ható anyagkombinációk, Kurt Schwitters Merz-bildjei, kollázs-installációi, az egész Bauhaus, de azon belül főleg Moholy Nagy László aktivitása, az anyagok "szenzoriális karakterével", a struktúrák, textúrák, faktúrák plasztikai érzeteivel foglalkozó kurzusai, majd a Pop Art tárgy-reliefjei az anyagok és anyagérzetek további, mondhatni végtelen kifejezési lehetőségei irányába bővítik a művészeti közvetítés eszköztárát.

A korábbi nemes vagy klasszikus anyagok mellé beemelik természetes és mesterséges környezetünk szerény vagy éppen banális anyagait, kacatjait, hulladékait.

A hatvanas évek elején, majd a tovább a hetvenes- nyolcvanas években, a Minimal Art, a Land Art, az Arte Povera legjobb képviselői rendkívüli anyagérzeteken keresztül valósítják meg sajátos üzeneteiket. S teszik ezt igen sokféleképpen: rációt vagy éppen misztikumot közvetítő esztétizálással, társadalmi, egzisztenciális mondandó közvetítésével, vizuális meghökkentéssel vagy akár a banális anyag felszentelésével.

Különösen megtermékenyítően hat a kerámiai gondolkodásra a nyolcvanas évek új-szenszibilitása*, amely a konceptualizmus elanyagtalánító törekvéseivel szemben a műalkotás érzéki-konkrétságára fekteti a hangsúlyt s az anyagérzékenységet, a műalkotás érzékiségét hangsúlyozó művészeti cselekvést hirdeti.

---

* **Hegyi Lóránd** : Az újszenszibilitás és az új festészet. (1980-1986)

A modern poszt-jai. Szerkesztő: **Keserű Katalin**. ELTE Bölcsészettudományi Kar, 1994, /89-97 old/.

A modern és a posztmodern utáni időszak, azaz napjaink művészetét az irányzatok és egyéni attitűdök pluralizmusa, a mindent szabad totális oldottsága jellemez.

Ugyanakkor tovább hat és sajátosan mai arculatot vesz fel a Minimal Art-ból, valamint a Land Art-ból és az Arte Poverából kinövő belső és külső teret értelmező, hely-specifikus művészet, az environnement és az akció-művészet.

Az vizuális értékek mentén továbblépő irányzatok és alkotói magatartásformák mellett az ezekkel teljesen ellentétes trendek bőséges jelenléte ugyancsak jellemző korunk lelkiállapotára és vizuális kultúrájára.

Ezeknek a számbavétele most nem célunk.

Közelebbi korunk nagy egyéniségeinek a képzőművészeti gondolkodásra gyakorolt hatása nyilvánvaló.

Elsősorban említeném itt Joseph Beuys, az anyagok, anyagérzetek nagy mágusának tevékenységét, Ulrich Rückriem, német szobrász közet mintáit s általában a természeti környezettel dialógust folytató művészek tevékenységét.

Andy Goldworthy a létezés törékeny mulandóságát felvillantó táj-specifikus alkotásaiban, a táj szellemével dialogizáló agyag- és föld-munkáiban a víz, a jég, a föld, a faágak, kövek, vörös juharfalevek, egymást értelmező, egymást feszítő társításai, az ősi természeti anyagérzetek eredendő élményét közvetítik felénk.

A munkákat értelmező fény, árnyék, vagy kontrafény a konkrét érzetek megtapasztalásait a létezés anyagtalán síkjára, a szellem világába billenti át.

Megálapíthatjuk, hogy a Bauhaus által meghírdetett "összművészet" /Gesamtkunst/ utat nyit a művészeti műfajok közötti átjárhatósághoz, amit aztán a maga teljességében a posztmodern kor már említett törekvései az anyag- és eszköz-használat totális szabadsága irányába tágítanak.

Ezeknek a kereséseknek igen sokrétű és bonyolult hozadéka van jelen korunk művészetében s így jelen korunk kerámiaművészetében is.

I.4 ANYAGÉRZETEK A JELENKORI KERÁMIÁBAN

Ebben a szellemi kontextusban a jelenkori keramikusok világa is a végtelenbe tágult. S jól lehet a kerámia története, régészek, történészek, antropológusok egybehangzó véleménye szerint, az emberiség történetének egy hiteles olvasata, egyben az anyagszerúségek, anyagérzetek végtelen variációjának története is.

S bár az anyagok eredendő titkaira való figyelés végigkísérhető a kezdetektől napjainkig, az anyag viselkedésének, belső lehetőségeinek, fizikai-kémiai folyamatainak önálló jelentéssel bíró felmutatása egyre nagyobb teret kap a jelenkori kerámia alkotóinak tevékenységében.

Az anyagokra figyelő kísérletezés, mint alkotói attitűd, mint autonóm alkotási magatartás több nemzetközi jelentőségű keramikus hitvallása s tevékenységének meghatározója lesz.

Már a múlt század ötvenes éveitől kezdődően Lucie Rie egyszerű, mindig egyedi formáin a sima, selyemfényűen, áttetsző látványtól a tömör, érdes, láva-szerű, élő-felületű mázakig az anyagérzetek rendkívüli variációit hozta létre. Fehér-mázainak variált szépsége, különös anyagszerúsége, következetes és állandó kísérletezéseinek eredménye.

Hans Coper formáinak sajátos, nemes egyszerűsége, az általa teremtett anyagszerúségeken, visszafogott anyag-kontrasztokon keresztül lesz a szem s a lélek ünnepe.

Claudi Casanovas földből direktben kiemelt, kiégetett és homok-fújással továbbalakított, robusztus tömbjei, a különböző hőfokon olvadó agyagok és alapanyagok összekeverésével, réteges egymásra égetésével végzett kísérletei az agyag viselkedéséből felmutatott titkok és érzetek rendkívüli sokféleségét eredményezik.

Gordon Baldwin sajátos fekete, fehér forma-teremtései az anyag, a forma, a szín és a formára alkalmazott jelzések együttes hatásának metafizikus érzeteit közvetítik a néző felé.

Tjok Dessauvage matt és selymesen csillogó feketéinek vizuális élménye, a porózus és felcsiszolt felületek kontraszt-érzetei akár csak Enrique Mestre, minimalista konstrukcióinak mágikus kisugárzása a messzemenő igényességgel kikísérletezett anyagszerűségeken keresztül valósul meg.

Alan Watt fekete forma-variációinak összetett érzetei, Regina Heinz visszafogott, litium mázas, litium-engobos formái, Kati Tuominen változatos anyag-szín-forma alakításai csak néhány példa a jelenkori keramikusok anyagra figyelő, sokrétű tevékenységéből.

Az utóbbi év tízedekben a kerámia tér- és hely-specifikus alkalmazása is hangsúlyosan felerősödik.

Sajátos exponálása, mondhatni időzített robbantása az anyagérzeteknek Clare Twomey a 2002-es Koreai Biennálén bemutatott égetett és nyers porcelán lapokból készült, időleges, hely-specifikus installációja, ahol a tárlatnéző lába alatt ropogó, recsegő, csörömpölő hangok egyben a mű szétrombolásában való részvétel büntudatát, egzisztenciális szorongást keltenek. A látvány érzeteit felfokozó hang-érzetek az alkotás hiábavalóságát, más-síkúságát hangsúlyozza.

Az utóbbi ötven év kerámia művészete rendkívül gazdag és változatos.

A kiemelt alkotók válogatásában az anyagérzetek, az anyagszerűségek saját keramikusi tevékenységükön belüli szerepének s egyben kifejezésbeli valamint üzent-közvetítő változatosságának felmutatására törekedtem.

I.5 ANYAGÉRZETEK A JELENKORI ROMÁNIAI KERÁMIÁBAN

A romániai kerámiaművészetben ugyancsak sajátos, anyagrafigyelő belső indíttatás ismerhető fel .

Az ötvenes évek művészeti kerámiájának szobrászati gondolkodást követő nemzedékét a hetvenes-nyolcvanas években folyamatosan felváltja a következő, egyre inkább a kerámia anyagokból adódó lehetőségekkel kísérletező újabb generáció.

Ailincăi Arina keramikusi munkáságában, Pop Eugenia mágikus archaizmusában, Simona Tănăsescu titkokkal teli, raku felületeinek megközelítésében, Cristina Popescu Russu formaalakításaiban, Jakabos Olsevszky Imola, Ioan Sumedrea, George Tiutiu, tevékenységében már nem csak, az egyedi munka, hanem maga az alkotási folyamat, az állandó kísérletezések, a kerámiai anyagok lehetőségeire történő rákérdezések kapnak elsődleges fontosságot.

Ailincăi Arina 70-es években készült Konténer című munkája esetében a fémszerkezetben tárolt, egyenlő méretű, porcelán rudak konceptuális és vizuális üzenetét a porcelán anyagának színezett anyagszerűségeihez kapcsolódó kísérletek sora hitelesíti.

Későbbi, a kerámia mellett, fényképeket, rajzokat, más anyagokat ötvöző kiállításai, sajátos koncepciójú tér értelmezések installációk, hely-specifikus alkotások.

Pop Eugenia keramikusi tevékenysége egyszerre ősi, ösztönös azonosulás az anyaggal s egyben egy intellektuálisan magas szinten, rendkívül következetesen, folyamatában megélt forma-alkotás és a formai-gondolkodás.

Ősi anyagérzetekhez tér vissza.

Gyakran használ sajátkészítésű, domboldalba épített primitív égetőkemencéket. Kiállításai saját életének dokumentálása, a művészetre, mint a létezés lényegére való ráhangolódás folyamatának felmutatása, dokumentálása.

Cristina Popescu Russu alkotói attitűdjét is az állandó kísérletezés jellemzi, azzal a többlétsajátossággal, ahogy az éppen alkalmazott öntési, mintázási, színezési technikából adódó, pillanatnyi véletlenszerűségeket maximális alázattal és ráfigyeléssel beemeli a műbe.

Egyfajta, médium-szerű ráhangolódás ez a munka folyamán felbukkanó anyagérzetek üzeneteire.

Porcelán munkái a tudatos és tudatalatti törékeny, rendkívül kifinomult egymásba-kapcsolódásának teremtményei.

Az előbb említettek, azaz a középnemzedék mellett a legújabb generáció is hallatja szavát.

Kerámiához való viszonyukat a térhez, időhöz , anyagokhoz való viszonyulás teljes nyitottsága és előítélet-mentessége jellemez.

Törekvéseik alaposabb elemzéséhez nagyobb időbeli rálátás szükségeltetik.

A magyar kerámia művészetben is hangsúlyosan jelenlevő, anyagokra érzékeny attitűd felmutatása ugyancsak külön tanulmányt érdemel.

II. METATERRA - 2000-2004 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN KELETKEZETT MUNKÁIM LEÍRÁSA, BEMUTATÁSA .

Ehhez a periódushoz tartozó munkákat METATERRA címszó alá csoportosítottam .

Úgy éreztem, hogy ezzel a szóval tudom leginkább megnevezni azt, hogy mit jelent számomra a kerámia, valamint azt, hogy az anyagok, anyagérzetek vonzása, valamint a bennük lappangó transzcendencia, az idő és az időtlenség megnyilatkozása egyszerre fontos számomra.

A METATERRA munkákból azokat a tárgyakat, tárgy-csoportokat, halmazokat, installációkat választottam ki az értekezésemben való bemutatásra, amelyek ennek az öt évnek jellemző vonásait hordozzák.

Ezek a következők:

- **Nagy kör, vagy Metamorfózis- Mimézis /2000/,** installáció
- **G+G és J+J együttműködése, /2000/** akció
- **Halmazások /2001/,** halmazok
- **Mimézis I-II-III-IV /2002/,** elrendezések
- **Szellemi szigetek I –II /2004/,** elrendezések
- **Forma-jel /2004/,** kerámia tárgy
- **Fehér dombok, Kék dombok /2002/,** kerámia tárgyak
- **Táj-tál I-II-III-IV /2002/,** kerámia tárgyak
- **Kerámia Napló /2003/,** kerámia tárgyak
- **A türkiz bűvöletében /2003/,** halmaz
- **Türkiz állapotok /2003/,** kompozíciók
- **Időutazás /2003/,** térkompozíció
- **Időemlék /2004/,** térkompozíció
- **Anyagérzetek /2004/,** tárgyegyüttes
- **Formák csendje /2004/** variálható elrendezés
- **Emlékhely-Emlékjel /2004/** térkompozíció

II.1 A MUNKÁK LEÍRÁSA, ÉRTELMEZÉSE

Nagy kör , vagy **Metamorfózis – Mimézis**, című installáció, /72 old./ mega-jel, 2000-ben az Ernst Múzeum Dorottya Galériájában megrendezett RAKU kiállításon került bemutatásra.*

Alkotó részei: kerámia tárgyak, kövek, csigák, kagylók, növényi elemek, kézíleg előállított papír, bőr, textil, bádóg, kemence-salak.

A sokféleség bősége, de az általuk kifejezett érzetek mind egy irányba tartanak, az anyagok karakteréből adódó, valamint az idődiktálta hasonulás felé.

Az élővilág bizonyos területeiről jól ismert a mimikri, mint a természet tudattalan bölcsessége, védekezése.

Ez esetben, a **Nagy kör**-ben fellelhető mimikri, a tárgyaknak, a különböző anyagoknak, az optikai megtévesztésig menő egymásutánzása, egymással történő azonosulása, melybe az idő is besegít lassú, és kivédhetetlen forma-koptatásaival, rozsdás patináival.

Az így kialakult optikai áttűnéseken keresztül létrejövő harmónia, a természetbe való beolvadás, belesimulás, az elmúlás irányába mutat.

A tárgyaknak, anyagoknak ez az időbeli átalakulása és egymást utánzása a mulandóság folyamatának megnyilvánulása.

Azt is mondhatnám, időábrázolás.

Esztétikai rácsodálkozás egy tárgyakkal, anyagokkal körülírt állapotr. Egy idő-szegmentum a megállíthatatlan időben.

Az installáció kerámia tárgyai anyagában színezett, 1250 °C - on kétszer égetett porcelán formák, valamint különböző képpen kezelt és redukált raku tárgyak.

---

* A **RAKU** kiállítást **Nagy T. Katalin** művészettörténész rendezte.
Kiállító művészek : **Fűzesi Zsuzsanna, Jakobovits Márta, Gyuricza Gabriella, Kincses Ágota.**

A kiállítás koncepciója: a két, közép-nemzedékhez tartozó és a két egészen fiatal kerámikus viszonyulása a raku technika lehetőségeihez.

G+G és J+J együttműködése* / 2000 /, borsi kavicskitermelőben - akciók és helyspecifikus intervenciók sorozata. / 73,74 old./

Ez esetben az érzeteknek az előbbi munkánál leírt megközelítése tovább fokozódik és egyben egyfajta panteisztikus értelmezést kap.

Egy fajta tiszteletadás-szertartás ez, a természet szín- és formavilágából eredő formáimnak visszahelyezése a természetbe. Az érzetek világa itt kitágult. A kavics- és homokdombok, a repedezett föld, a víz felületek természetes környezete különös jelentés többletet kölcsönzött, a műteremből időlegesen kihelyezett tárgy-együtteseknek.

A ránk boruló, végtelen égbolt s a természeti környezet befogadó nyitottsága újfajta értelemmel ruházta fel a tárgy-csoportokat.

Az akció rituális jellege, az anyagérzetek nem várt vizuális jelentésekkel való gazdagodása a közvetlen környezettel kialakuló kapcsolatban a természet, a lét titkaiba áttűnő egzisztenciális élményt közvetítettek.

A kihelyezett, kerámia tárgyak kék színének változatossága, a tónus- és szín-minőség variációk fémsó oldatokkal végzett kísérletek eredményei, amelyben nikkkel-oxidos és króm-oxidos engobbal bevont felületeken különböző koncentrátságú kobalt-klorid oldatot alkalmaztam és elektromos kemencében, 980 °C-on, 1140 °C-on, valamint 1220 °C-on égettem ki.

A barnás, okkeres foltok és jelzések nikkkel-klorid, vas-klorid oldatok használatából adódtak.

---

*G+G és J+J együttműködése akció résztvevői:

Gerendi Anikó - /1959/ - az Egyesült államokban élő, kitűnő romániai, designer, grafikus, tárgykötő és akció-művész.

Găina Dorel - /1959/ - designer, performer, fotóművész, a kolozsvári Vizuális Művészetek Akadémiájának tanára

Jakobovits Miklós - /1936/ - Munkácsy-díjas festőművész

Jakobovits Márta

A **Halmozások**, /75 old./ című együttesek hasonló, de mindig más-más anyagérzet-viszonyítások köré csoportosulnak.

Eleinte műtermi kiállításokon, majd 2001-ben a sárospataki Rákóczi Múzeumban, 2003-ban a nagyváradi Körösvidéki Múzeumban kerültek bemutatásra.

A kő, a merített papír, növényi elemek, csontok, porcelán, kőagyag, fajansz, talált és csinált elemek halmazai ugyancsak az anyagérzetek egymással való azonosulásának, az anyag-kontrasztok minimálisra csökkentésének, eltűnésének felmutatása.

Esetenként az anyag-kontrasztok oly annyira eltűnnek, hogy csak a formából következtethető le az anyag, azaz a kő-forma az kő, a csont forma az csont, a papírra utaló forma az papír, a művi formai alakításra utaló forma az porcelán, fajansz, stb., de színekben, monokrom árnyalatokban, anyagérzetekben teljesen leutánozzák egymást.

Így ámbár az anyagérzetek esztétikai jogosultsága nyilvánvaló és az együttesen belül indokoltnak tűnik, de egyedi létük megkérdőjeleződik, viszonylagossá válik, beleolvadnak a nagy egész átfogó egységébe.

A **Halmozások** kerámiai részét anyagában színezett, berakásos /"nériage"/ technikával készült, porcelán tárgyak és különböző képpen színezett, mázazott vagy máz-nélküli fajansz formák valamint helyszíni lenyomatok* képezik.

---

* **A helyszíni lenyomatok**-at 2000-ben készítettem. Számomra ezek a hely és a hozzákötődő munka-hangulat emlékét felidéző lapok, amelynek vizuális karaktere abból adódik, hogy nyers lapként a föld felületére rányomva s a belé nyomódó, környezeti jelek, homok, apró kövek, fa és növényi darabkák , por és szemét rajzolata a későbbi kiégetésben szerves rajzolatá alakul.

Mimézis I-II-III-IV - / raku és olajredukciós égetési eljárással készült kerámia, fakéreg / - elrendezések / 76 old./ 2002-ben készültek.

A felhasznált rakuzott agyaglapocskák és agyagformák, az természetes egyszerűség érzeteinek termékei.

Megformálásukat a Minimal Art és annak olasz Arte Povera változatának vonalához való kötődésekhez is vissza lehet vezetni .

A felhasznált formák alakításának szándékos visszafogottsága, egyszerűsége nyilvánvaló.

A tépett vagy vágott szélű agyaglapok, agyaglapból hajlított formák egyediségét mindössze néhány bekarcolt vonal, jel, pszeudó-írás vagy vonal-háló határozza meg, amely a fehér raku-mázon a raku , illetve az olaj-redukciós égetésen keresztül természetesen ötvöződik a lap egészébe.

S ami megdöbbentő, ahogy az így, azaz művi úton keletkezett tárgyak, tárgy-töredékek hasonulnak a természet, a Nagy Teremtő titokzatos logikája által megalkotott természeti elemek aspektusához, a fakéreg időjárás viszontagságaitól megviselt felületéhez.

Ennek a sajátos viszonyulásnak felmutatása a **Mimézis**-ek sorozata.

A **Mimézis** - elrendezésekben alkalmazott rakuzott, valamint olaj-redukciós égetésben véglegesített kerámia formákon különböző rajzolatot adó, repesztett, fehér és sárgás-fehér mázokat bizonyos mennyiségű ón-oxid hozzáadásával is variáltam. / 28 old./

A **Szellemi szigetek I és II** 2004-ben a nagyváradai képzőművészek Őszi Tárlatán kerültek bemutatásra a Kőrösvidéki Múzeumban.

A **Szellemi szigetek I** /2003/ a fehérek, feketék és ezüst-szürkéek hangulatára épül / 77 old./.

A raku és az olaj-redukciós raku égetések által készített pszeudo-írásos táblák, primér-formák, próba-lapocskák, azt is mondhatnám, alkotási melléktermékek, kerülnek egymással vizuális, kontextuális kapcsolatba.

Az elemekből összeálló halmaz, elrendezés az esztétizáló hangulatán túl számomra fontos információk, kísérletezések /28 old./ eredményeinek hordozói.

Emlékeztetők és további munkák , kísérletek kiinduló szigetei.

A **Szellemi szigetek II** / 78 old./ konceptuális részéhez tartozik, hogy az elrendezésbe, a készített és talált tárgyak együttesébe bekerül Jakobovits Miklós két kisebb méretű, falemezre készült kollázsa is. Így nem csak a természetes-okker színű anyagok / kerámia és papír tárgyak, kavics, homok, szappan / optikai dialógusát közvetíti, de a kollázsok beiktatásával egyfajta azonosulást is közvetlen környezetem szellemi termékeivel.

Az évtizedes, közös műtermi szimbiózis természetes következményének tekintem.

A kerámia tárgyakon felhasznált mázak a hamú és dolomit tartalmú mázkísérleteim / 29-30 old./ eredményei.

A **Forma-jel** /2004/, kerámia tárgy / 79 old./, önmagába-zárkozott jel a térben.

Tulajdonképpen egy folyamat része, melyben a cement tartalmú máz-kísérleteim eredményeit ismételttem

A cementmáz / 30 old./ alapreceptjét hamu hozzáadásával módosítottam, majd a rutil tartalmú 558-as mázat / 29 old./ és a 357 - es dolomittal módosított változatát / 30 old. / használtam mázalatti és külön mázfeletti réteggént. 1200-on oxidációs égetésben különös, egymással rokon anyagszerúségeket eredményezett.

Fehér dombok / 80 old./, **Kék dombok** / 81 old./, **Táj-tál I-II-III-IV** / 82 old / 2002-ben 1040 C^o oxidációs égetéssel készített fajanszmunkák.

Az egyszerű, feszített forma tektonikája, formai logikája és a különböző, egymásra rakott máz rétegeknek az égetés folyamán kialakuló, egymást értelmező kölcsönhatása, valamint a használt mázrétegek különböző olvadási feszültségeiből adódó felületi hatások érdekeltek.

A jobban olvadó máz felett, a valamivel magasabb hőfokon olvadó máz az egymásra rakott mázrétegek vastagsága és a forma térbeli logikája szerint, sajátos értelmezést s egyben sajátosan egyedi karaktert ad a formának.

Az égetés folyamán kialakult rajzolatok, folt- és anyaghatások az adott forma térbeli logikája szerint sajátosan egyedi látvánnyá rendeződnek.

A 2003-ban készült **Kerámia-napló** / 83 old./, az agyaglapok sugallta érzetekkel való teljes azonosulás szándékával készültek.

Egyfajta ima, az anyaggal való eggyéválás s az őszinte leképeződés vágya munka kezdetekor a műterem reggeli, lehetőségekkel teli csendjében.

Saját magam keresése az agyagban, befogadva az agyag érzeteinek impulzusait s hagyni, hogy az érzékek erre adott válaszai leképeződjenek, konkretizálódjanak az agyaglapok hajtogatásában, a legegyszerűbb formai ráhatásokon keresztül.

E közvetlen, reggeli dialóguson s a közeledésem mágikus alázatán keresztül úgy éreztem, hittem, hogy az így keletkezett formák, a lelki és tapintási ráhangolódáson keresztül a tudattalan hiteles üzeneteit hozzák felszínre.

Az így keletkezett formák raku mázak és raku égetési eljárások alkalmazásán keresztül kapták meg végleges arcukat.

Ezeknek a párna-formácskáknak a többértelmű érzeteiben, formai jelentésében, mint mostani énem leképeződésében, felsejleni érzem a sumér írás-táblák több ezeréves érzeteihez fűződő vonzódásomat.

A 2003-ben készült **A türkiz bűvöletében** elnevezésű halmaz / 84 old./ , valamint a **Türkiz állapotok** című kompozíciók sorozata, / 85 - 86 old/ , a mázak és általában véve a kerámia anyagok lehetőségei iránti kíváncsiságom és kísérletező kedvem szülöttjei.

Ezek a kísérletek egy szín, a türkiz varázslatából, megközelítésének és megértésének szándékából jöttek létre.

A munkákhoz egy egész sor előzetes kísérlet kapcsolódik, amely a különböző égetési eljárások /oxidációs, redukciós, só-mázás égetés / szín-befolyásoló hatását kíséri figyelemmel.

A mázakat különböző vastagságban és egymás-feletti, egymás-alatti hatásukban próbáltam ki.

Mivel a türkiz kísérletek folyamán az összetételében ismert, saját készítésű mázakat készen vett mázakkal és színezőanyagokkal együtt használtam, ezért ezeknek leírását mellőzöm.

Az **Időutazás** / 2003 / forma-együttes / 87-88-89 old./ a lap-építés logikájából következő, leegyszerűsített formák világa, az egyszerű formák méltósága.

Gyermekkorom mélységeiből felbukkanó kis település elemeire emlékeztető formák mai átérzése a több ezer éves anatóliai bálványszobrocskák formaérzésével találkozik.

Egyfajta szintézisnek tekinthető. Több évtized formaélménye tisztul le benne. S bár mostani magam érzésvilágának leképeződését érzem benne, a jelen mellett a múlt, sőt a régmúlt is visszajelez. Ezért is kapta az Időutazás megnevezést.

Színeiben és anyagérzeteiben az előző évek türkiz kísérleteinek eredményeit használom fel. A részelemek magas tűzű oxidációban, redukcióban vagy só-mázás égetésben készültek.

Időemlék /2004/ - térkompozíció a természetes föld-színek és anyagérzetek együttes hatására épül / 90 old./. A szigorúan lezárt, egyszerű tömbformák stabil méltósága és a szeszélyesebb, belsőrajzolatú meglepetésszerű formák, lapok kontraszt-érzetei alakítják a plasztikai látvány vizuális olvasatát.

A komor színű, különös anyagszerűségű mázak a hamú és dolomit tartalmú mázkísérleteim / 29-30 old./ eredményei .

Az **Anyagérzetek** /2004/ az egyszerű gesztus, az agyag tömb egyszerű vágásából keletkező primér-érzetek szelekciója / 91 old./.

Az agyaggal folytatott párbeszéd, az anyaggal való szembesülés, a ráfigyelés érzékenységének milyensége olvasható ki az így keletkezett formák relief rajzolataiból s az, hogy a különböző színezésű, megmunkálási érzeteken keresztül, hogyan változik a forma egyénisége, vizuális jelentése.

Érdekelt, hogy a vágás, mint többé-kevésbé fegyelmezett gesztus, mint a tudatos és a tudattalan egyszerre hatása, mint egy sajátos lelki töltet közvetlen közvetítője, mely lehet

bizonytalankodóan érzékeny, rácsodálkozóan lírai, de lehet határozottan expresszív vagy éppen agresszív is, milyen sajátos felületmódosításokat, optikai tartalmakat tud létrehozni, - az anyag fizikai tulajdonságainak függvényében / szemcséesség, nedvességtartalom, plaszticitás /és milyen plusz jelentést kap mindez a különböző égetések / raku, olaj redukció, stb. / következtében.

Formák csendje /2004/ - variálható elrendezés / 92 old./
a bukaresti ARTIS, a Romániai Képzőművészek Szövetségének galériájában rendezett, Háromszög kiállításon került bemutatásra 2005-ben.*

Az egyszerű formában megnyilatkozó belső feszítő erő érzete érdekelt s az ahogy az megnyilatkozva magát a formát létrehozza s a forma körül a csendet, a bensőséges kapcsolatot kialakítja.

A kompozícióban résztvevő formákat, a már előre megmintázott, gipszformákról öntött segéd-formákba, lapokból préseltem. A préselt formáknak egy-egy bevágással, a bevágás irányával, hosszúságával, a préselendő lapok, darabok széleinek bizonyos szögben való egymásra illesztésével a forma egyediségét, egyéniségét kerestem.

A munkához fűződő kísérletek és a használt mázak leírása leolvashatóak a Keresztpróbák B-a próbalapról. / 43 old /

Az alkalmazott fehér bárium-karbonátos mázban a kalcium-karbonát 1220 °C hőmérsékleten, oxidációs égetésben különös jegecesedést, zsírfényű alabástrom-szerű anyagot hoz létre.

Az alapréteggként használt máz visszafogott barnás átszíneződését s egyben a bevágások, a préselt lapszélek kihangsúlyozását segítik elő.

---

* A kiállítás kurátora, **Corneliu Antim**, bukaresti műkritikus koncepciója szerint, az ugyanazon a generációhoz tartozó, de különböző művészeti területeken alkotó, három romániai képzőművész megnyilatkozásában van egyfajta, az anyagérzetekhez való viszonyulásukban megnyilvánuló közös együttható.

A kiállító művészek :

Aurel Dumitru / természetes anyagokból készült tárgyak és 'festmények' /,

Roșu Aurel / festmények és fából készült, festett tárgyak /,

Jakobovits Márta / kerámia-tárgyak, kompozíciók, installációk /

Emlékhely-Emlékjel /2004/ - térkompozíció. / 93 old/ 2005-ben a nagyváradi Vizuális Művészetek Galériájában rendezett, hármass kiállítás-on volt bemutatva.*

Érzeteiben s az alkalmazott formák miatt hasonlít az előbbi munkához. Ez esetben, talán egy kicsit szertartásosabb a kompozíció a sötétebb színhangolásnak, valamint az elrendezés fő formájának vertikális térbe-feszülésén keresztül.

Két máznak az egymásrahatásából alakult ki a formák fekete-barnás, zsírfényű anyagszerűsége.

Egy nikkeloxidos mázra , a 697 nikkel-oxidos variációjára , / 31 old/ felső réteggént, egy réz- és vas-oxidos máz került / P-Z -vel jelzett máz, 32 old /.

A bársonyos barnás-feketék árnyalati variálása céljából néhány kisebb formát az 1220-as oxidációs égetés után 1000 °C-os raku égetésben redukáltam.

Ez a szakemberek által nem ajánlott, eléggé rizikós procedura. Ugyan is, elég nagy a valószínűsége annak, hogy a már magas hőmérsékleten kiégetett, a vitrifikálódás bizonyos szintjén lévő kerámia anyag a raku-redukálással járó hőshokot nem tudja elviselni és szétrobban.

Szerencsére ez nem következett be, valószínűleg a használt samottos agyag magas tűzálló képességének valamint a hőshoknak kitett forma egyszerűségének és kis méretének köszönhetően.

---

*A nagyváradi hármass kiállítás koncepciójának / Műalkotások párbeszéde / szerzője és kivitelezője , a bukaresti kiállításához hasonlóan **Corneliu Antim**, művészettörténész s a résztvevők is ugyanazok:

Aurel Dumitru / természetes anyagokból készült tárgyak /,

Roșu Aurel / festmények és fából készült, festett tárgyak /,

Jakobovits Márta / kerámia-tárgyak, kompozíciók, installációk /

II.2. A MUNKÁKHOZ FÜZŐDŐ MÁZ-KÍSÉRLETEK

A kerámia-máz kísérleteknél általában egy kész receptből indulok ki , majd a szükség diktálta módosítások után / azaz a hozzáférhető alapanyagok szerint behelyettesítve a receptben felsoroltakat / egy plusz alapanyagot adok hozzá vagy bizonyos komponensek mennyiségét változtatom meg.

Ugyanazokat a máz kísérleteket általában többféleképpen kipróbálok :

- **vékony és vastag felhordásban**
- **nyers és kiégetett próbalacon**
- **réteges egymásra hatásban**
- **különböző fénoxidokkal színezett engob vagy máz alapokon**
- **különböző hőfokon**
- **különböző égetési eljárások alkalmazásával**

A kísérletezések által nyert anyagszerűségek és keramikusi kíváncsiságom folytonos további kísérletezésekre ösztönöz.

Egy-egy kísérlet-sorozat elindításánál nagy segítségemre voltak:

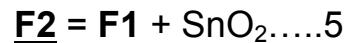
Wolf E. Matthes : Keramische Glasuren című könyve
Neue Keramik,
Ceramic Technical,
Ceramics Art and Perception,
Ceramic Monthly
szakfolyóiratok, s ezeken keresztül:

Bernard Leach,
Lucie Rye,
Harold Mc Whinnie , receptjei .

II.3 ALKALMAZOTT MÁZ RECEPTEK

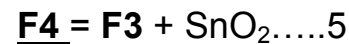
A 2004-ben raku mázakkal végzett kísérleteimben a különböző fehérek / szürkés, sárgás, ezüst-szürkés fehérek /érdekeltek.

F1 / fehér /

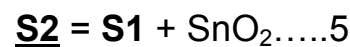
Kolemanit.....80
Nefelin-szienit.....20
Kaolin.....5
Ón-oxid.....1

F3 /fehér /

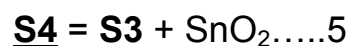
Kolemanit.....65
Norvég földpát.....35

S1 / sárgás fehér /

Kolemanit.....80
Nefelin-szienit.....20
Kaolin.....5
Ónoxid.....1
Vanádium-pentoxid..5

S3 / ezüst-fehér /

Magas alkáli tartalmú fritt...50
Lithium-karbonát.....35
Kaolin.....10
Bentonit.....5
Ezüst-nitrát.....1,5

A kapott eredményeket , olaj-redukciós égetésben is kipróbáltam és a **Mimézis I - II - III - IV**, / 76 old./, valamint a **Szellemi szigetek - I** / 77 old./ munkáimban alkalmaztam.

Magas tűzű oxidációs égetésben hamu és dolomit mennyiségek hozzáadásával kísérleteztem s az így kapott, különböző anyagszerűségeket a **Szellemi szigetek II** / 78 old./ valamint az **Időemlék** / 90 old./ elnevezésű munkáimban alkalmaztam.

Wolf E. Matthes Keramische Glazuren, nagyszerű könyvéből vett recepteket a beszerezhető alapanyagok függvényében módosítottam / kihagytam a bazalt lisztet és a sepiolithot talkummal helyettesítettem /, majd az így átalakított és kipróbált mázak egy negyedes, feles mennyiségéhez adagoltam a dolomit, illetve a fahamu mennyiségeket.

550 / változat / SK6a/8 /

Nefelin-szienit.....35,7
Bárium-karbonát.....17,8
Talkum.....17,9

550/H = ¼ 550 + Hamu.....7,0

550/D = ¼ 550 + Dolomit...7,0

558 / változat / SK6a/8

Nefelin-szienit.....35,0
Bárium-karbonát.....17,5
Talkum.....17,5
+Rutil.....5,6
Kaolin.....3,4

558/H = ½ 558 + Hamu.....10,0

558/D = ½ 558 + Dolomit...10,0

697 SK6a/8

Káliföldpát.....42,5
Kvarcliszt.....30,0
Kréta.....15,0
Kaolin.....12,5
+Fe₂O₃.....10,5
MnO₂.....2,5

697/H = ¼ 697 + Hamu.....5,0

697/D = ¼ 697 + Dolomit...5,0

742 / SK6a/8

Nefelin-szienit.....	50,0
Fehér plasztikus agyag.....	5,0
Cement.....	25,0

742/H = ¼ 742 + Hamu..... 10,0

742/D = ¼ 742 + Dolomit... 10,0

366 / nagy kraklé / SK6a/8

Nefelin-szienit.....	70,4
Barium-karbonát.....	22,4
Kaolin.....	7,2

357 / SK5a/7

Kaolin.....	300
Kálföldpát.....	220
Kalcium-karbonát.....	220
Kvarc-liszt.....	150
Talkum.....	110

357/H = ¼ 357 + Hamu..... 10,0

357/D = ¼.357 + Dolomit... 10,0

291/ változat / SK5a/8

Kaolin.....	66,7
Ball Clay.....	28,6
Kréta.....	4,7
CoO.....	+5,8

A próbákat 1200 °C-on égettem , majd utólagos olaj-redukcióban is kipróbáltam.

Az **550-1** változatban az **550**-ös máz negyedrésznyi talkum mennyiségét negyedrészes kalcium-karbonáttal helyettesítettem:

550-1 / változat /

Nefelin-szienit.....	35,7
Bárium-karbonát.....	17,8
Kalcium-karbonát.....	17,9

559-es változatnak neveztem el azt a máz-keveréket, amelyben az 550-1-hez az 558-as mintájára rutilt és kaolint adagoltam:

559 / változat /

Nefelin-szienit.....	35,7
Bárium-karbonát.....	17,8
Kálcium-karbonát.....	17,9
Rutil.....	5,6
Kaolin.....	3,4

697-1 változat a **697** módosításából jött létre. A 697-es mázban lévő vas-oxid és a mangán-oxid mennyiségét a felére csökkentettem:

697-1 / változat /

Kálföldpát.....	42,5
Kvarcliszt.....	30,0
Kréta.....	15,0
<u>Kaolin.....</u>	<u>12,5</u>
Fe ₂ O ₃	5,25
MnO ₂	1,25

Kísérleteimhez a **697**-es máznak egy másik változatát is elkészítettem, amelyben a vas-oxid és a mangán-oxid mennyiségek helyett nikkel-oxidot adagoltam:

697- Ni / változat /

Kálföldpát.....	42,5
Kvarcliszt.....	30,0
Kréta.....	15,0
<u>Kaolin.....</u>	<u>12,5</u>
NiO.....	3,0

A **Keresztpróbák**-nak elnevezett kísérletekben / 36-49 old./ a fehér mázak anyagszerűségének befolyásolhatóságára figyeltem, hogy az egymásra helyezett mázrétegek, egymás alatt és egymás felett egy előzőleg engobbal vagy mázzal bevont próbalapon, 1220 °C-on égetve elektromos kemencében és a végső hőmérséklet 15 perces fenntartása esetén mit eredményeznek.

Hét féle alap került alkalmazásra / a, b, c, d, e, f, g, h megjelöléssel azonosíthatóak /:

- **a = P – Z** / 32 old./
- **b = 697-1** / 31 old./
- **c = 385-ös Kreaton**
- **d = 291** / 30 old./
- **e = Kobalt-oxidos engob** / 32 old./
- **f = Nikkel-oxidos engob** / 33 old./
- **g = Króm-oxidos engob** / 33 old./

A **P - Z** mázat a különböző türkíz mázakkal végzett kísérleteimben alsó réteggént használva igen érdekes anyagszerőségeket produkált, ezért a továbbiakban érdekelt, hogy a fehér mázrétegeket alatt hogy működik .

<u>P - Z</u>	<u>SK 6a/9</u>
Dolomit.....	20
Ca CO ₃	150
K-földpát.....	500
Kaolin.....	130
SiO ₂	200
Bentonit.....	20
CuO.....	80
Fe ₂ O ₃	10

A kísérletek alapjaként használt fém-oxidokkal színezett engobok összetétele:

<u>Kobalt-oxidos engob</u>	
Kaolin.....	800
Nefelin-szienit.....	200
Kobalt-oxid.....	50

Nikkel-oxidos engob

Kaolin.....	800
Nefelin-szienit....	200
Nikkel-oxid.....	50

Króm-oxidos engob

Kaolin.....	800
Nefelin-szienit....	200
Króm-oxid.....	100

A **Keresztpróbák A** próbalapjaira kizsengélés nélkül került fel úgy az engob vagy máz-alap, mint az először vízszíntesen, majd ugyanabban a sorrendben függőlegesen is felhordott mázcsíkok és egy égetéssel / 1220 °C / véglegesült az eredmény .

Keresztpróbák A-próbalapjai: A-a, A-b, A-c, A-d, A-e, A-f, A-g.
/ 36-42 old./.

A **Keresztpróbák B** próbalapjaira az alapok és a rá alkalmazott mázak felhordása ugyanilyen sorrendben történik, azzal a különbséggel, hogy a feltett, alapok után a próbalap 980 °C -on kizsengélésre kerül és utánna kerül rá a mázak kereszt csíkozása a már említett sorrendben vízszíntesen majd rá, ugyanabban a sorrendben függőlegesen:

1.= 366; 2. = 357; 3. = 550; 4. = 550-1; 5. = 558

Keresztpróbák B-próbalapjai: B-a, B-b, B-c, B-d, B-e, B-f, B-g.
/ 43-49 old./

A **Keresztpróbák A és B próbalapjai** igen sokféle anyagszerűséget eredményeztek és további kísérletek kiindulási alapját képezik.

További lépésként , a jobb érzékelhetőség és ismételt leellenőrzés céljából a B próbalapok értelmében / azaz zsenyélt alapra / megismételtem a használt öt máz egymástratevődő kereszteződését egy már nagyobb tesztlapon s egyben kiegészítettem a kísérletet egy hatodik mázzal / 559 / és vastagabban helyeztem egymásra a mázrétegeket .

E kísérlet eredménye a:

- **Máz-rács tesztlap 1** / 50 old./
- **Máz-rács tesztlap 2** / 51 old./

Máz-rács tesztlap 1 -en a hat máz vízintés és függőleges sávokból alkotott rácsa közvetlenül kerül a KS-21-es masszából készített kizsenyélt lapra.

Máz-rács tesztlap 2 esetében a zsenyélest megelőzően az alaplap 385-ös Kreatonnal lett bevonva.

Érdekes összehasonlítani, hogy ugyanazon mázrétegeknek az egymásrhatásából milyen különböző eredmények születnek az alap függvényében.

E kísérletsor következő része a :

- **Fehér tesztlap 1** / 52 old./
- **Fehér tesztlap 2** / 53 old./
- **Fehér tesztlap 3** / 54 old./

Tulajdonképpen a **B-f** , azaz a nikkel-oxidos engob alapú próbalap eredményeiből válogatott ismétlések, olyan formán, hogy a mázak még vastagabban kerülnek egymásra.

Hasonlóképpen ismételtem meg az **A** és **B próbalapok** egyes eredményeit.

A kapott különleges anyaghatások további kísérletezések kiindulópontjait képezik.

III. AZ ANYAGÉRZETEK GYAKORLATI MEGKÖZELÍTÉSE

III.1 KERAMIKUSI ÉS SZAKOKTATÓI TEVÉKENYSÉGEM GYAKORLATI TAPASZTALATAI

Harminc éven keresztül munkám állandó kísérője a kísérletezés. A mázakkal, kerámia anyagokkal, égetési és mintázási technikákkal való állandó foglalatosság, amely az agyag szeretetéből s abból a kíváncsiságból fakad, hogy mi történik az anyaggal, mázzal, engobbal, masszával, ha még ezt vagy azt, egy kicsit, valamennyit valamiből hozzáadok.

Az így keletkezett kísérleti lapok, próbák, időnként új életre kelve beépülnek egy-egy új munkába, halmazba, installációba, vagy, ahogy legutóbbi munkáimat nevezem, tárgy-szigetekbe, szellemi szigetekbe.

Az érzetek az anyagok sajátos üzenet-közvetítő képességének alapegységei, mivel a vizuális kommunikáció rajtuk keresztül valósul meg.

A vizuális alkalmazásban az érzetek az anyag és a ráhatás közötti dialógus teremtményei, mint az anyag lehetőségein keresztül lelki, szellemi leképeződés, mivel a gesztusban a fizikai ráhatáson túl, lelki, egyéni érzékenységhez, magatartáshoz, etikához, kultúrához kötött sajátosságok is megnyilatkoznak.

III.1.1 Az érzetektől adódó kifejezés sokfélesége a kerámiában:

- A fizikai ráhatás mikéntjéből adódó érzetek:
  - a használt eszközök milyensége,
  - az eszköz használatának a módja,
  - az anyag fizikai állapotának / plaszticitás, nedvesség-tartalom, szemcsésesség, stb./ befolyásolásából adódó érzetek
- A formaalkotási technikákból adódó érzetek,
- A színezési technikákból adódó érzetek, / oxidok, sók, mázak, engobok, színes masszák, kombinált technikák /,
- Égetési technikákból adódó sajátos érzetek,
- Az alkotás belső csodáiból adódó érzetek.

III.1.2 Az érzetek kreatív megközelítésének módozatai:

Az anyagokkal folytatott dialógusban az indító-szándék, a megsejtések következetes, egyben rugalmas, az új, váratlan lehetőségekre-nyitott követése, mint alap-viszonyulás.

Az alkotási folyamatban felbukkanó véletlen tisztelete:

- szelekció,
- tudomásulvétel,
- ismétlés,
- elmélyítés és tudatos irányítás
/ amennyiben lehetséges /
- birtokbavétel, alkalmazás

III.1.3 Egy munkán belüli viszonyítási módozatok:

- az érzetek közötti intenzitási viszonyítás, az érzetek hierarchiája,
- az érzetek harmóniája vagy disszonanciája,
- optikai, impresszív viszonyítás:
- minőségi viszonyítás,
- mennyiségi viszonyítás,
- szerkezeti, konstruktív viszonyítás,
- hangulati, expresszív viszonyítás.

Az érzékelésnek mind az öt alapfajtája hozzájárul az alkotást meghatározó érzetek kialakításához, sajátos módolásához, de a vizuális művészetekben a vezető szerep nyilvánvalóan, elsődlegesen a látási és tapintási érzékelésre hárul.

Szándékok és szempontok szerint az érzetek rendszerezésének igen sok féle változata lehetséges.

Sőt még az a fajta megközelítés is létjogosult, amely elveti a tudatos ráhangolódást és csak az ösztönös ráérzésekkel dolgozik.

III.1.4 Az érzetek hármass funkciója.

A vizuális művészetekben és általában a művészetekben az érzetek meghatározó jellegűek, minthogy a művészetek alapegysége és lényegi építőeleme az élmény, s az élmény indukálta különös megsejtések s ezek táptalaja, éltető ereje az érzetek .

Érzetek keltik életre az élményt, az alkotási-vágyat felcsiholó szikrát és érzeteken keresztül valósul meg az alkotás és érzeteken keresztül válik leolvashatóvá, azaz közvetítődik, sugárzik és él tovább a szemlélőben.

Ez az alapelv számomra az érzetek elemzésének egy hármass megközelítését indokolja:

- 1 - az érzetek élményt keltő sajátosságai fizikai, emocionális és lelki-szellemi szinten, mint az alkotás indító oka.
- 2 - az érzetek konkretizálódása a művészeti alkotásban, mint a közvetítés, a vizuális nyelvezet alapelemei.
- 3 - az érzetek továbbélése, rezonálása a műalkotás befogadójában.

III.1.5 Alap-attitűdök az alkotási folyamatban:

- maximális ráhangolódás az anyag sugallataira, sajátos lehetőségeire.
- az anyag fizikai és kémiai sajátosságainak felhasználása, befolyásolása.
- az anyagban rejlő átalakulási folyamatok követése, felhasználása, befolyásolása.
- az anyag ütköztetése a rajta kívüli természeti, fizikai, kémiai folyamatokkal
- a pillanatból bontani ki a végtelent, a véletlenszerűből a sajátosan egyedit
- megmenteni, értelmessé tenni az anyag egyszeri, egyedi visszajelzéseit - az anyag körüli egyhelyben topogással, az anyag ezerszeri letapogatásával, simogatásával fokozni a ráhangolódás esélyeit az ősi ma is érvényes anyag-üzenetekre .
- rituális attitűd, a pillanat felszentelése,
- időbeli meghatározottság vagy időn kívüliség érzékelésére, közvetítésére ráhangolódó magatartás
- az intuíció hangsúlyos szerepe, mint érzékelésen túli információ szerzés lehetősége, mint különleges lényegyet közvetítő megsejtés, érzékeken túli szellemi üzenet.

S ezeken túl az alap-magatartások végtelen sora, hiszen éppen az egyéni és sokszor meghatározhatatlan, nehezen körülírható alkotói attitűdök teremtenek rendkívüli, sajátosan egyéni értékeket.

III.2 SZAKOKTATÓI GYAKORLATI TAPASZTALATAIM KÖVETKEZTETÉSEI

A kerámiai anyaghoz kötődő érzetek, alap attitűdök akár csak a felsorolt kreatív megközelítési és értelmezési módozatok ilyenszerű pontokba foglalása didaktikusnak tűnhet.

Szakoktatói tevékenységem tapasztalatai viszont azt mutatják, hogy a tanítás eredményesebb és hatékonyabb, amennyiben a diák

meghatározott elvárásokkal és nem az alkotás és az anyaggal való foglalatosság totális szabadságával, végtelen lehetőségeivel szembesül.

Világosan behatárolt, az anyagérzetek bizonyos aspektusát tanulmányozó téma esetén, a diák a felállított kritériumok szerint az anyag és a kerámia technológia adta végtelen lehetőségek világából egy meghatározott szegmentumra kell koncentrálnon, reálisabban tudja értékelni saját munkájának eredményeit, a vele egy csoportban dolgozók eredményeit, valamint a tanár elvárásait is.

Ugyanakkor a probléma-megoldás esélye s egyben siker-élménye is nagyobb, ami a további tanulás, munkára-, anyagra-figyelés hajtóerejeként hat.

A kerámia alkotásnak és a kerámia oktatásnak ez a fajta, az anyagérzetek felőli megközelítése csak egy a lehetséges megközelítések közül.

Ezen kívül még nagyon sok-féle megközelítés /strukturalista, funkcionalista, konceptuális, művészet-elméleti, filozófiai, stb./ létezik és valamennyinek sajátos aspektusán, sajátos eredményességén keresztül meg van a maga létjogosultsága.

A több évtizedes tanítás gyakorlati tapasztalata számomra az, hogy az anyagérzetek problématikájának előtérbe helyezése célirányossá teszi és látványosan lerövidíti az egyéni vizuális gondolkodás felé vezető utat s közelebb visz a kerámia eredendő titkokkal terhes, végtelenül gazdag, sejtelmes világához.

A kerámia oktatás anyagérzetek felőli megközelítése a többi megközelítési, oktatási , alkotási módszerhez hozzáad valami minőségi pluszt, az anyag vizuális, taktilis minőségének jelentés-gazdagító többletét.

IV. UTÓSZÓ

A Kassel-i Dokumenta 1995-ben meghirdetett szlogenje, „The medium is the message”, számomra összecseng Erdély Miklós egyik nyilvános bemutatójának címével „Az anyag az üzenet”.

Mint keramikusnak meggyőződése, hogy még rendkívül sok elmondanivaló, felmutatnivaló van a kerámia anyagok végtelen lehetőségein keresztül.

Az érzetek sejtelmes valósága, hatás- komplexitása az anyagok meta-nyelvezetének titkos üzeneteit közvetítik felénk.

Hatásuk túl az optikai, fizikai vonzatokon, a tudatalatti legősbibb rétegeit célozza, a bennünk az évezredek alatt felhalmozódott, lelkünk legmélyén lappangó ösztönös tudást kelti életre.

Így az érzetek a művész számára a létezés örökérvényű tájékozódási, értelmezési eszközei, annak minden mitikus, egzisztenciális vonzatával, az eredendő bölcsesség világot átfogni akaró ősi óhajával.

V. FELHASZNÁLT IRODALOM

V.1. MONOGRÁFIÁK, ANTOLOGIÁK, SZAKKÖNYVEK:

- AILINCAI, Cornel A. : *Introducere în gramatica limbajului visual*, Editura Dacia, Kolozsvár, 1980
- AILINCAI, Cornel A. : *Opera >Fereastră<* , Editura Dacia, Kolozsvár, 1991
- ATKINSON, Rita L. & ATKINSON Richard C. : *Pszihológia* , Budapest, 1994
- BANNER Zoltán: *Erdélyi Magyar Művészet a XX. században*, (1990)
- Jakobovits Márta
- BORMANN, Gottfried : *Keramik der Welt*, 1984, Düsseldorf
- Cristina Popescu Russu
- P. BRESTYÁNSZKY Ilona: *Ismerjük meg a kerámiát*. Gondolat. Budapest ,1966
- BUȘNEAG, Olga: *ARTA DECORATIVĂ ROMĂNEASCĂ* Editura Meridiane, Bukarest, 1976
- Lupaș Ana.....32-57 old.
- CLARK, Garth: *American Potters*, Watson-Guption Publication New-York, 1981
- CLARK, Kenneth : *Le manuel du potier* , ULISSEDITIONS, Amieres, France, 1983
- CONSTANT, Christine & OGDEN, Steve : *The Potter`s Palette*, The Apple Press , London 1996
- DROSTE, Magdalena: *BAUHAUS 1919-1933* , Taschen , Köln, 1998
- GAULT, Rosette: *PAPER CLAY*, A & C Black, London, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1997 - Ailincăi Arina.....76,122 old.
- GRIGORESCU, Dan : *Brâncuși* , Editura Meridiane, Bukarest ,1980
Interaction in Ceramics. Art, Design and Research. University of Industrial Arts. Helsinki –UIAH, 1993
- KESERŰ, Katalin szerkesztésében: *A MODERN POSZT-JAI* - Esszék, tanulmányok, dokumentumok a 80-as évek magyar képzőművészetéről, - ELTE , Bölcsészettudományi Kar. 1994
- KOCSIS Rudolf : *Tárgy és szobrászat*, Idea Design & Print kiadó, Kolozsvár, 2002
- LARSEN, Lars Bang, BLASE, Cristoph, YILMAZ, Dzewior, RIBETTES, Jean-Michelle: *ART AT THE TURN OF THE MILLENIUM*, Taschen , Köln, London, Madrid, New-York, Paris, Tokyo
- LEACH, Bernard : *A Potter`s Book* Faber and Faber, London, 1976
- LUCIE-SMITH, Edward: *ARTODAY* - Phaidon - Köln, London, Madrid, New-York, Paris, Tokyo, 1995
- Ulrich Rückriem.....90 ill.
- Andy Goldsworthy...126 ill.
- MATTHES, Wolf E.: *Keramische Glasuren*, Verlag Rudolf Müller, Köln ,1985
- MOHOLY NAGY László : *Az anyagtól az építészetig*. Corvina Kiadó , Budapest. Az 1929-ben megjelent első német nyelvű kiadás alapján készült magyar kiadás.
- READ, Herbert : *A modern szobrászat*, Corvina Kiadó, Budapest, 1974
- RHODES, Daniel : *Terres et glasure* , Dessain et Tolra, Paris, 1976
- PINTILIE, Ileana: *Acțiunismul în România în timpul comunismului*. Editura Idea., Kolozsvár. 2000
- Pop Eugenia.....65 -116 old.
- POPESCU, Nicolai: *Paul Klee*, Editura Meridiane, Bukarest, 1972

- SHAPIRO, Susan G. : *The Curtain Rises*, McFarland & Company, Inc., Publishers, Jefferson, North Carolina and London, 2004
 - Jakobovits Márta, The Big Circle, -nature design, 70 old.
- SANDERS, Herbert H. Tomimoto, Kenkichi: *Connaître et réaliser la céramique japonaise*. Dessian et Tolra, Fribourg , France , 1976
- TERDIC Ramona, TITU Alexandra, DAN, Călin, PINTILIE Ileana: *Experiment în arta românească după 1960*. Soros Köypont, Bukarest, 1997
 - Pop Eugenia.....50-51, 70-71 old.
- ȚOCA, Mircea: *Artiști Orădeni*, Editura Meridiane, 1983
 - Jakobovits Márta...24-25 old.
 - Roșu Aurel..... 26-27old.
- WARNCKE, Carsten-Peter, WALTHER, Ingo F. : *Picasso*, Taschen 2002
- Dr. WARTHA Vincze: *Az agyagipar technológiája*. K.M Természettudományi Társulat, Budapest, 1892
- WEHNER, Tibor : *Nemzetközi Kerámia Stúdió Kecskemét 1977-2000*, Kiadó: PROBSTNER János, NKS igazgatója, Kecskemét, 2000
 - Ailincăi Arina.....106 old.
 - Jakobovits Márta.....112 old.
 - Alan Watt.....84 old.
 - Regina Heinz.....64 old.
 - Pop Eugenia.....118 old.
- WEIß, Gustav: *WORKSHOP III*, Verlag Neue Keramik BERLIN, 1995
- WEIß, Gustav: *WORKSHOP IV* Verlag Neue Keramik BERLIN, 1998
- WILLCOX, Donald J. : *Céramiques, Idées et tendances contemporaine*. DESSIAN et TOLRA, Paris, 1974

V.2. KIÁLLÍTÁSI KATALÓGUSOK:

- Beuys zu Ehren*, - München – Stadtische Galerie im Lenbachhaus, 1986
- Bienala Internațională Artele Focului*. Editura Fundației PRO, Bukarest, 1998
 - Jakobovits Márta.....56 old.
 - Tănăsescu, Simona.....79 old.
- Documenta 8 Kassel 1987 :
 - Beuys.....24-25 old.
- GĂINA, Dorel: *Jakobovits Márta* , Impress kiadó - Kolozsvár, 2000
- Keramiske veje 2000 – Ceramic Ways from Japan to Denmark 2000, Oslo, Plads
- POGÁNY Gábor: *Kortárs Magyar Galéria Dunaszerdahely*, - 1998
 - Jakobovits Márta
- The 2nd International Ceramics Competition `89 MINO, Japan,
 - Jakobovits Márta
- VÉCSI NAGY Zoltán: *Felezőidő – Romániai Magyar művészet 1965-75* , ERNST Múzeum, Budapest 2002 - Jakobovits Márta.....25, 40 old.
 - Jakabos Olsevszky Imola...131 old.
- dr. ZINTZ Mariana: *Metaterra, Marta Jakobovits* , Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea – Nagyvárad - 2003

V.3. SZÓTÁRAK, LEXIKONOK

A magyar kerámiaművészet. Alkotók, adatok 1945-1998, A Magyar Keramikusok Társasága – Képző-és Iparművészeti Lektorátus, Budapest, 1999
BARBOSA, Octavian: *Dicționarul Artiștilor Plastici Contemporani*. Editura Meridiane, 1976

- Lupaș, Ana.....291-292 old.

- Spătaru Mircea.....442-443 old.

Dictionaire de peinture et du sculpture. L`art du XX-e siecle. Larousse, Paris , 1992

Dicționarul explicativ al limbii române. Editura Academiei, 1975 Bukarest

Enciclopedia artiștilor români contemporani, Editura Arc 2000 Vol . II 1998 Bukarest.

- Jakobovits Márta.....94 old.

Keramikführer 2005-2006, Verlag Neue Keramik, Höhr-Grenzhausen

- Cristina Russu Popescu..111 old.

Kis kémiai szótár, Gondolat. Budapest. 1972

Kortárs magyar művészeti lexikon , Enciklopédia Kiadó , Budapest, 2000

- Jakobovits Márta .199-200 old.

Magyar értelmező kéziszótár – Akadémiai Kiadó , Budapest, 1972

PRUT, Constantin: *Dicționar de Artă Modernă* , Editura Albatros. Bukarest, 1982

Romániai Magyar Irodalmi Lexikon, Kriterion, Bukarest (1991)

Time Capsule, A Concise Encyclopedia by Women Artists, New York,(1995)

- Jakobovits Márta.....550 old.

TRALLI, Franco: *Encyclopedia Mondiale degli Artisti Contemporanei*, Casa Editrice Seledizioni, Bologna (1984)

- Ailincăi Arina.....378 old.

- Lupaș Ana.....294 old.

- Jakobovits Márta.....94 old.

- Spătaru Mircea.....539 old

Webster`s New World Dictionary on power CD, 2003

V.4. MŰVÉSZETI FOLYÓIRATOK

- Arta* - Revista Uniunii Artiștilor Plastici din România, Nr. 10-11, 1981
- Arina Ailincăi..... 48 old.
- Cornel Aiilincăi.....41 old.
- Marta Jakobovits.....40 old.
- Ioan Sumedrea.....60 old.
- Arta* - Revista Uniunii Artiștilor Plastici din România, Nr. 8, 1986
- Jakobovits Márta..... 10 old.
- Arta* - Revista Uniunii Artiștilor Plastici din România, Nr. 6, 1984,
- Drăguț Vasile :- Marta Jakobovits.....28-29 old.
- Arta* - Revista Uniunii Artiștilor Plastici din România, Nr. 4-5, 1990
- Jakobovits Márta.....48 old.
- Ceramics Art and Perception, Ceramics Technical
Ceramics Monthly* , Ohio IV April 2004 DURING, Nesrin: Hommage to Nature,
- Claudio Casanovas.....40-41-42 old.
- Ceramic Review*, July/August 1999, London, Shadowlands.
- Regina Heinz.....24-29 old.
- Ceramic Art and Perception*, Australia, 1993/11
- Regina Heinz.....70-71 old.
- Erdélyi művészet*. 2004/2. Székelyudvarhely.
- Jakobovits Márta: Az agyag időrétegeket összekötő varázslat.2-6 old.
- Kelet-Nyugat*. Nagyvárad. 1994/6
- Jakobovits Márta: Kati Tuominen kerámiái..... 16 old.
- Magyar Iparművészet*, Budapest 1994-4
- Nagy T. Katalin: Jakobovits Márta kerámiái.. 40-41-42 old.
- Jakobovits Márta : Ceramic Millenium, Nemzetközi Kerámia Szimpózium,
Amszterdam.....78 old.
- Balkon*, 1998 december, - Kovalovszky Márta : Ana Lupaș kiállítása
- Neue Keramik*, Höhr-Grenzhausen , 2002/2
- Bernd Pfannkuche: Regina Heinz.....14-17 old.
- Várad*, Irodalom, művészet, társadalom, tudomány. 2004/1
- Szilágyi Aladár: Az őselemektől a Metaterráig. Jakobovits Márta
kiállításáról..... 46-58 old.

SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ

1944. szeptember 22-én születtem, Tasnádszántón, / Szatmár megye, Románia /

TANULMÁNYOK:

Építészeti főiskola, Arhitektura- Nagyvárad/Kolozsvár (1961-1964)
Ion Andreescu Képzőművészeti Akadémia, Dekorativ művészetek és kerámia (1965-1971)

MŰVÉSZETI - ALKOTÓI TEVÉKENYSÉGEM FŐBB TERÜLETEI

szobrászati-kerámia,
tárgyalkotás,
tárgyegyüttesek,
természeti formák, talált tárgyak, kerámia formák párbeszéde,
anyagviszonyítások
mimikri és azonosulás,
metamorfózis és mimézis,
kerámia mázakkal, kerámia alapanyagokkal, égetési technikákkal való kísérletezés.

DÍJAK, ELISMERÉSEK:

Honorable Mention - MINO '89 - Japán
Tanulmányi ösztöndíj - Soros Alapítvány - 1992
Szolnay Sándor-díj, Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, Kolozsvár, 1994
Kutatói ösztöndíj, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, 1998
Körösi Csoma Sándor-díj, 2002
A Magyar Kultúráért-díj, 2004
Kiválósági-díj, Nagyvárad / Premiul de Excelență / 2004

MŰVÉSZETI CSOPORTBELI TAGSÁG:

1975-től tagja a Romániai Képzőművészek Szövetségének,
2002-től a Romániai Képzőművészek Szövetsége Nagyvárad Fiókjának alelnöke,
Nagyvárad Keresztény Kutatóközpont alapítótagja,
Barabás Miklós Céh, a Romániai Magyar Képzőművészek Szövetségének tagja,
Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társaságának tagja,
1997-től a Keresztény Művészek Európai Szövetségének / Christian Artists Europe – Rotterdam/ vezetőségi tagja,
2002-től az Európai Kulturális és Művészeti Akadémia / European Academy for Culture and the Arts / Rotterdam, vezetőségi tagja.
2004-től a Magyar Művészeti Akadémia tagja

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK:

- 1969 - Arany János Múzeum - Nagyszalonta, Románia
- 1971 - Művészeti Galéria - Nagyvárad, Románia
- 1973 - Művészeti Múzeum - Sepsiszentgyörgy, Románia
- 1979 - Körösvidéki Múzeum - Nagyvárad, Románia
- 1979 - Művészeti Múzeum - Kolozsvár, Románia
- 1980 - Galeria Westrenen Ms't Goy - Hollandia
- 1986 - Malecke Galéria - San Wendel, Németország
- 1986 - Volksbank – San-Wendel, Németország
- 1988 - Optik Groschupf - Maisach, Németország
- 1991 - ARTSI - Siilinjärvi, Finnország
- 2000 - Sajtóklub - Nagyvárad, Románia
- 2000 - RAKU , Dorottya Galéria - Budapest, Magyarország
- 2001 - METHAMORFOSIS - MIMESIS , Rákóczi Múzeum, Sárospatak
- 2001 - REFLEXIÓK A FEHÉR TÉRBEN, Templomtorony Galéria, Nagyszalonta,
- 2003 - 2004 - METATERRA, Körösvidéki Múzeum, Nagyvárad
- 2005 - ARTIS Galéria, Bukarest
- 2005 – Vizuális Művészetek Galériája , Nagyvárad

NEMZETKÖZI, NEMZETI ÉS CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK / válogatás/:

- 1973 - Dekoratív Művészetek Triennáléja - Bukarest
- 1974 - Galeria Noua – Bukarest
  - Nemzeti Ipari Formatervezés Szimpóziumainak Kiállítása - Bukarest
- 1976 - Nemzetközi Kerámia Biennálé - Vallauris, Franciaország
  - Nemzetközi Kerámia Triennálé - Sopot, Lengyelország
- 1977 - A PORCELÁN" - Eforie-terem, Bukarest
  - Nemzetközi Kerámia Verseny - Faenza, Olaszország
  - Kerámiai Szimpóziumok Kiállítása - Caminul Artei, Bukarest
  - Országos Iparművészeti Triennálé - Nagyvárad
- 1978 - CERAMICA 7", Hanul cu Tei - Bukarest
  - Képzőművészek Országos Konferenciájának Kiállítása, Bukarest
  - Nemzetközi Kerámia Biennálé - Vallauris, Franciaország
  - Nemzetközi Kerámia Verseny - Faenza, Olaszország
- 1979 - Szimpóziumok Kiállítása - Kolozsvár
  - Nemzetközi Kerámia Triennálé - Sopot, Lengyelország
- 1980 - Dekoratív Művészetek Triennáléja - Bukarest
  - Dekoratív Művészetek Quadriennáléja - Erfurt, Németország
- 1981 - MÉDIUM - Sepsiszentgyörgy
- 1982 - Nemzetközi Kerámia Verseny - Faenza, Olaszország
- 1984 - Dekoratív Művészetek Quadriennáléja - Bukarest
  - MOBIL-FOTOGRAFIA- Nagyvárad
- 1986 - Nemzetközi Kerámia Verseny - Faenza, Olaszország
- 1987 - Nemzetközi Kerámia Verseny - Faenza, Olaszország
  - Nemzetközi Művészeti Kerámia Verseny - Perugia, Olaszország

- 1989 - Nemzetközi Művészeti Miniatur Kiállítás - Toronto, Kanada
 - Nemzetközi Kerámia Fesztivál - MINO '89 - Japán
 - Nemzetközi Művészeti Kerámia Verseny - Perugia, Olaszország
- 1990 - Kis méretű Kerámiák Világkiállítása - Zágráb, Horvátország
- 1991 - Fény, víz, szín (magyar-román kiállítás) - Nagyvárad, Bukarest
- 1992 - CETATE-VÁR-FORTRESS - nemzetközi kiállítás - VARADINUM, Nagyvárad
- 1993 - Kis méretű Kerámiák Világkiállítása - Zágráb, Horvátország
 - JELENLÉT - Nemzetközi Kiállítás - VARADINUM, Nagyvárad
- 1994 - 100 x SZÉPMŰVÉSZET, Erdélyi Magyar Képző- és Iparművészek Tárlata - Kovászna
- 1995 - KORTÁRSAINK '95 – Barabés Miklós Céh kiállítása -Marosvásárhely
- 1996 - CORPUS - Nemzetközi Kiállítás - Kaposvár, Kassák Muzeum, Budapest
 - A FAL, Nemzetközi Kis-grafikai Kiállítás - Szeged
- 1998 - HIPERBÓLIA - Nagyvárad
 - Kortárs Magyar Galéria - Dunaszerdahely, Szlovákia
 - ART-EXPO - Műcsarnok, Budapest
 - A TŰZ MŰVÉSZETEI, Iparművészeti Biennálé - Bukarest
- 1999 - Romániai Iparművészeti Kiállítás - Velence, Olaszország
 - A FAL, Nemzetközi Kisgrafikai Kiállítás - Kaposvár
- 2000 - Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió kiállítása - Kecskemét
 - Nemzetközi Papírművészeti Kiállítás - Fonyód
- 2001 - Kortárs Magyar Galéria, Dunaszerdahely, Szlovákia
 - NÉGY ALKOTÓELEM, Kaposvár
- 2002 - BMC KIÁLLÍTÁS, Kolozsvár
 - A PAPÍR IDEJE, Kaposvár
 - FELEZŐIDŐ, Ernst Múzeum, Budapest
 - EGYÜTTMŰKÖDÉS, Nemzetközi Kerámia Stúdió, Kecskemét
- 2003 - Kecskeméti Szimpóziumok Kiállítása, Nagybánya
 - Európai Kulturális és Művészeti Akadémia előadónak kiállítása, Doorn, Hollandia
- 2004 - Európai Kulturális és Művészeti Akadémia előadónak kiállítása, Doorn, Hollandia
 - InterArt III , Szatmár
- 2005 - Európai Kulturális és Művészeti Akadémia előadónak kiállítása, Doorn, Hollandia
 - Nagyváradai képzőművészek kiállítása, Debrecen

KERÁMIÁIM HAZAI ÉS KÜLFÖLDI GYŰJTEMÉNYEKBEN:

- Körösvidéki Múzeum - Nagyvárad, Románia
 Modern Képzőművészeti Közgyűjtemény - Bukarest, Románia
 Képzőművészeti Közgyűjtemény - Kovászna, Románia
 Kortárs Magyar Galéria - Dunaszerdahely, Szlovákia
 IRIS - Porcelán Múzeum - Kolozsvár, Románia
 Nemzetközi Kerámia Stúdió - Kecskemét, Magyarország
 Rákóczi Múzeum, Sáropatak, Magyarország

MŰVÉSZETI-SZERVEZŐI TEVÉKENYSÉG:

- 1992 - CETATE-VÁR-FORTRESS - Nemzetközi képzőművészeti kiállítás, VARADINUM - Nagyvárad
1993 - JELENLÉT - Nemzetközi képzőművészeti kiállítás, VARADINUM - Nagyvárad
1998 - KÁRPÁT-MEDENCEI MŰVÉSZETI FÓRUM, VARADINUM
2001 - ERDÉLYI ALKOTÓMŰVÉSZEK, kerámia szimpózium, NKS -Kecskemét
2002 – EGYÜTTMŰKÖDÉS - I, kerámia szimpózium, Nemzetközi Kerámia Stúdió, Kecskemét
2003 - EGYÜTTMŰKÖDÉS - II, kerámia szimpózium, Nemzetközi Kerámia Stúdió, Kecskemét
2003 - Magyar Kultúra Napja, Képzőművészeti kiállítás, Nagyvárad
2004 EGYÜTTMŰKÖDÉS - III, kerámia szimpózium, Nemzetközi Kerámia Stúdió – Kecskemét

DOKUMENTÁCIÓ, BIBLIOGRÁFIA:

FILMEK:

- 1978 - Játék a földdel, a tűzzel, a vízzel. Olga Buşneag műkritikus filmje
1979 - Látogatás Jakobovits Márta és Miklós műtermében. Emil Lungu filmje
1995 - Jakobovits Miklós és Márta műtermében. Ráduly Margit és Marius Tabacu filmje
1995 - Művészportré. Mogyoróssy István filmje a nagyváradi TVS részére
1997 - Jakobovits Márta és Miklós. Xantus Gábor filmje a Román TV magyar adása részére
1998 - Szimbólumok, Jel-Képek. Papp Kinga filmje a nagyváradi TVS részére
1998 - Interjú a Papírművészeti Kiállításon. Papp Kinga filmje
1999 - Beszélgetés. Nagy T. Katalin filmje a Duna TV számára (Mű-Terem-Tés)
1999 - Képzőművésznők - Női képzőművészet. Papp Kinga filmje
2001 - Jakobovits Márta kállítása a sárospataki Rákóczi Múzeumban.Beck György filmje
2003 - Metaterra, Dull József filmje
2004 - Bekezdések Nagy T. Katalin filmje, Duna Televízió
2004 - Kávéházi beszélgetések. Boros Nagy Veronika filmje, Roman Televízió Magyar adása.

KÖNYVEK:

Mircea Toca: Váradi képzőművészek - Meridiane Kiadó (1983), Bukarest
Art Diary, The World Art Directory - Milano (1984)
Encyclopedia Mondiale degli Artisti Contemporanei - Bologna (1984)
Banner Zoltán: Erdélyi Magyar Művészet a XX. században, (1990)
Romániai Magyar Irodalmi Lexikon, Kriterion, Bukarest (1991)
Time Capsule, A Concise Encyclopedia by Women Artists, New York,(1995)
Jelenkori Romániai Művészek Enciklopédiája. Bukarest,(1998)
Nagy Miklós Kund: Műterem,Marosvásárhely (1999)
Gittai István: Határaitam keresem, Nagyvárad (1999)
Erdélyi Magyar Ki Kicsoda, Scripta Kiadó, Nagyvárad, (1999,2000)
Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, 2000, Budapest

CIKKEK ÚJSÁGOKBAN, FOLYÓIRATOKBAN:

Fábián Sándor :A kerámikus kezek jókedve. Előre,Bukarest (1978)
Murádin Jenő: Egy kerámikus portréja alá.Új Élet , Kolozsvár (1979)
Kántor Lajos: Értelmezni a világot - Új Tükör, Budapest (1980)
Vasile Radu: Jakobovits Márta és Miklós - Steaua, 12. sz., Kolozsvár (1980)
Vida Gheorghe: Jakobovits Márta - Arta, 10., 12. sz., Bukarest (1980)
Vasile Drăguț: Jakobovits Márta - Arta, 6. sz., Bukarest (1984)
Erdélyi Lajos: Két nagyváradai képzőművész - Új Élet, 1. sz. (1984)
Kántor Lajos: Kitágul a világ - Útunk 1., 6. sz., Kolozsvár (1989)
Korunk, 4. sz., Kolozsvár (1994)
Németh Júlia: Jakobovits Márta nemzetközi elismerése - Szabadság, Kolozsvár (1998. V. 1.)
Kántor Lajos: A Jakobovits család laudációja - Művelődés, 8. sz. (1994), Kolozsvár
Nagy T. Katalin: Interjú - Iparművészet, Budapest (1999 dec.)
Gittai István: Ösztönös módon vonzódok minden anyaghoz, Interjú - Bihari Napló, (2000. II. 5-6.)
Szombathy Bálint: A fal. - Somogy , 2001.Március
Balla Tünde: Beszélgetés Jakobovits Márta nagyváradai kerámikusművésszel. - Romániai Magyar Szó, 2003 jan. 30.Bukarest
Szilágyi Aladár: Váradi művész nyugati akadémián. - Bihari napló, 2003 febr.12. Nagyvárad
Németh Júlia: A tasnádszántói három hófehér torony öröksége. - Szabadság, 2003.26. Kolozsvár
Szilágyi Aladár: Az őselemektől a Metaterráig.Jakobovits Márta kiállításáról. Várad 2004/1, 56-58 old.

OKTATÁSI TEVÉKENYSÉGEM

Több mint három évtizedes képzőművészeti oktatói tevékenységem főbb feladatai:

- a Nagyváradi Művészeti Liceumban román nyelven tartott kerámia szakoktatás/1975-1977/.
- a nagyváradi Posticum szervezésében az ifjúsági és a felnőttképzés keretein belül magyar nyelven tartott kerámia kurzusok és előadások /1993-2003/.
- a rotterdami Keresztény Művészek Európai Szövetségének évi Szimpóziумain tartott angol nyelvű vetítéses előadások / 2001, 2003, 2005 /
- a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem Képzőművészeti tanszékén magyar nyelven tartott Papírművészet és Színtan kurzusok /2003-2006/.
- a rotterdami Európai Kulturális és Művészeti Akadémia szervezésében tartott angol nyelvű kerámia kurzusok :
  - The Message of the Natural Material / 2003 /
  - Working with Clay. The Pinching Technique /2004/
  - Working with Clay. The Slab-building Technique /2005/

PUBLIKÁCIÓK /válogatás/

Örökös köztes állapotban. KORUNK, Világélmény Európán innen Erdélyen túl - Kolozsvár 2003 / 6, 68 old.

The message of the natural materials . European Academy for culture and Arts, Rotterdam 2003. www.arts-academy-europe.org

Idő és időtlenség között kifeszítve. KORUNK, Vizuális valóság – Külön világ ? Vizualitás a XXI században. Kolozsvár 2002 / 8, 84-85-86 old.

Kézműves-találkozó 2001. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 2001 május 14

Kiüzetés ? KORUNK, Alternatív? - Kolozsvár 2000 / 4 92-93 old.

Amszterdami élményeim. Maradok az anyag az agyag közelében. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1999 november 27-28

Ceramic Millenium. Nemzetközi Kerámiaszimpózium, Amszterdam,1999, július13-24. – MAGYAR IPARMŰVÉSZET - Budapest 1999 / 4 78 old.

Kézművesség apáról fiúra. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1999 április 22

In Defence of Fine Arts. RENDER, Anthology of Korunk - 1996
139-140-141 old.

Tűnődések a Kölni dóm tövében. KORUNK , Kereső ember – Kereső egyház, Kolozsvár 1997 / 10 127-128 old.

A képzőművészet védelmében. KORUNK, Partiumi interferenciák, Kolozsvár 1994 / 4 84-85-86 old.

Kati Tuominen kerámiái. Kelet-Nyugat / Irodalmi-művészeti-közéleti lap / Nagyvárad 1994 június, 16 old.

Siklós dicsérete. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1994 november 12-13

Színben jelben rögzített élmények . Kelet-Nyugat / Irodalmi-művészeti-közéleti lap / Nagyvárad 1990 szeptember 14

A fénykép mint mozgató, aktivizáló erő. KORUNK - Kolozsvár 1988 / 12 935-936 old.

Kiállítás - Békeidőben. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad . 1988. október

A tárgyáról. KORUNK - Kolozsvár 1985 / 4 293-294 old.

PUBLIKÁCIÓK /válogatás/

Örökös köztes állapotban. KORUNK, Világélmény Európán innen Erdélyen túl - Kolozsvár 2003 / 6, 68 old.

The message of the natural materials . European Academy for culture and Arts, Rotterdam 2003. www.arts-academy-europe.org

Idő és időtlenség között kifeszítve. KORUNK, Vizuális valóság – Külön világ ? Vizualitás a XXI században. Kolozsvár 2002 / 8, 84-85-86 old.

Kézműves-találkozó 2001. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 2001 május 14

Kiüzetés ? KORUNK, Alternatív? - Kolozsvár 2000 / 4 92-93 old.

Amszterdami élményeim. Maradok az anyag az agyag közelében. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1999 november 27-28

Ceramic Millenium. Nemzetközi Kerámiaszimpózium, Amszterdam, 1999, július 13-24. – MAGYAR IPARMŰVÉSZET - Budapest 1999 / 4 78 old.

Kézművesség apáról fiúra. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1999 április 22

In Defence of Fine Arts. RENDER, Anthology of Korunk - 1996
139-140-141 old.

Tűnődések a Kölni dóm tövében. KORUNK , Kereső ember – Kereső egyház, Kolozsvár 1997 / 10 127-128 old.

A képzőművészet védelmében. KORUNK, Partiumi interferenciák, Kolozsvár 1994 / 4 84-85-86 old.

Kati Tuominen kerámiái. Kelet-Nyugat / Irodalmi-művészeti-közéleti lap / Nagyvárad 1994 június, 16 old.

Siklós dicsérete. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1994 november 12-13

Színben jelben rögzített élmények . Kelet-Nyugat / Irodalmi-művészeti-közéleti lap / Nagyvárad 1990 szeptember 14

A fénykép mint mozgató, aktivizáló erő. KORUNK - Kolozsvár 1988 / 12 935-936 old.

Kiállítás - Békeidőben. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad . 1988. október

A tárgyacról. KORUNK - Kolozsvár 1985 / 4 293-294 old.

PUBLIKÁCIÓK /válogatás/

Örökös közttes állapotban. KORUNK, Világélmény Európán innen Erdélyen túl - Kolozsvár 2003 / 6, 68 old.

The message of the natural materials . European Academy for culture and Arts, Rotterdam 2003. www.arts-academy-europe.org

Idő és időtlenség között kifeszítve. KORUNK, Vizuális valóság – Külön világ ? Vizualitás a XXI században. Kolozsvár 2002 / 8, 84-85-86 old.

Kézműves-találkozó 2001. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 2001 május 14

Kiüzetés ? KORUNK, Alternatív? - Kolozsvár 2000 / 4 92-93 old.

Amszterdami élményeim. Maradok az anyag az agyag közelében. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1999 november 27-28

Ceramic Millenium. Nemzetközi Kerámiaszimpózium, Amszterdam, 1999, július 13-24. – MAGYAR IPARMŰVÉSZET - Budapest 1999 / 4 78 old.

Kézművesség apáról fiúra. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1999 április 22

In Defence of Fine Arts. RENDER, Anthology of Korunk - 1996
139-140-141 old.

Tűnődések a Kölni dóm tövében. KORUNK , Kereső ember – Kereső egyház, Kolozsvár 1997 / 10 127-128 old.

A képzőművészet védelmében. KORUNK, Partiumi interferenciák, Kolozsvár 1994 / 4 84-85-86 old.

Kati Tuominen kerámiái. Kelet-Nyugat / Irodalmi-művészeti-közéleti lap / Nagyvárad 1994 június, 16 old.

Siklós dicsérete. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1994 november 12-13

Színben jelben rögzített élmények . Kelet-Nyugat / Irodalmi-művészeti-közéleti lap / Nagyvárad 1990 szeptember 14

A fénykép mint mozgató, aktivizáló erő. KORUNK - Kolozsvár 1988 / 12 935-936 old.

Kiállítás - Békeidőben. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad . 1988. október

A tárgyról. KORUNK - Kolozsvár 1985 / 4 293-294 old.

PUBLIKÁCIÓK /válogatás/

Örökös köztes állapotban. KORUNK, Világélmény Európán innen Erdélyen túl - Kolozsvár 2003 / 6, 68 old.

The message of the natural materials . European Academy for culture and Arts, Rotterdam 2003. www.arts-academy-europe.org

Idő és időtlenség között kifeszítve. KORUNK, Vizuális valóság – Külön világ ? Vizualitás a XXI században. Kolozsvár 2002 / 8, 84-85-86 old.

Kézműves-találkozó 2001. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 2001 május 14

Kiüzetés ? KORUNK, Alternatív? - Kolozsvár 2000 / 4 92-93 old.

Amszterdami élményeim. Maradok az anyag az agyag közelében. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1999 november 27-28

Ceramic Millenium. Nemzetközi Kerámiaszimpózium, Amszterdam,1999, július13-24. – MAGYAR IPARMŰVÉSZET - Budapest 1999 / 4 78 old.

Kézművesség apáról fiúra. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1999 április 22

In Defence of Fine Arts. RENDER, Anthology of Korunk - 1996
139-140-141 old.

Tűnődések a Kölni dóm tövében. KORUNK , Kereső ember – Kereső egyház, Kolozsvár 1997 / 10 127-128 old.

A képzőművészet védelmében. KORUNK, Partiumi interferenciák, Kolozsvár 1994 / 4 84-85-86 old.

Kati Tuominen kerámiái. Kelet-Nyugat / Irodalmi-művészeti-közéleti lap / Nagyvárad 1994 június, 16 old.

Siklós dicsérete. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad 1994 november 12-13

Színben jelben rögzített élmények . Kelet-Nyugat / Irodalmi-művészeti-közéleti lap / Nagyvárad 1990 szeptember 14

A fénykép mint mozgató, aktivizáló erő. KORUNK - Kolozsvár 1988 / 12 935-936 old.

Kiállítás - Békeidőben. BIHARI NAPLÓ - Nagyvárad . 1988. október

A tárgyacról. KORUNK - Kolozsvár 1985 / 4 293-294 old.

KÉPJEGYZÉK

- **Nagy kör, vagy Metamorfózis – Mimézis**,/2000/, kerámia tárgyak, kövek, csigák, kagylók, növényi elemek, papír, bőr, textil, bádóg, kemence-salak - installáció, $\Phi=2,70$ m. /72 old./
- **G+G és J+J együttműködése**, /2000/ - rituális, táj-specifikus akció.
Helyszín : Bors-i kavicskitermelő. Románia. /73-74 old./
- **Halmozások**, /2001/- kő, fajansz, porcelán, samott, csontok, növényi elemek, újrahasznosított papír , a tér függvényében változó-méretű halmazok. /75 old./
- **Mimézis I-II-III-IV**, /2002/ - / olajredukcióban készült kerámia lapok és formák, fakéreg / 41x15x5 cm, valamint 51x19x5 cm méretű elrendezések. /76 old./
- **Szellemi szigetek I**, /2003/ - installáció, raku és olajredukciós égetésben készült kerámia lapok és tárgyak elrendezése 180x30x2cm nagyságú fekete alapzaton. /77 old./
- **Szellemi szigetek II**, /2004/ - installáció, 300x40x23 cm, talált és készített tárgyakból / kerámia, újra-hasznosított papír, homok, kavics, szappan, fa. /78 old./
- **Forma-jel**, /2004/ porcelán, 17x13x13 cm, 1200 °C-on oxidációban égetve. /79 old./
- **Fehér dombok**, /2002/ - fajansz, 18x18x11 cm nagyságú, 1140 °C -on oxidációban égetett formák együttese. /80 old./
- **Kék dombok**, /2002/ - fajansz, 18x18x11 cm nagyságú, 1140 °C -on oxidációban égetett formák együttese. /81 old./
- **Táj-tál I-II-III-IV**, /2002/ - fajansz, 30x31x5 cm nagyságú, 1140 °C –on oxidációban égetett formák. /82 old./

- **Kerámia Napló**, /2003/ -samottos agyag, raku égetésben redukált formák együttese. /83 old./
- **A türkiz bővületében**, /2002/ - halmaz, 1200 C°-on oxidációban égetett, 9x8x4, 9x11x5 cm nagyságú, samottos agyag-hajtogatásokra alkalmazott mázkísérletek. /84 old./
- **Türkiz állapotok**, /2002/ - samottos agyag, 1200 °C-on, oxidációban égetett kísérletek, 23x23x7 cm méretű kompozíciók. /85-86 old./
- **Időutazás**, /2003/ - térkompozíció, samottos agyag. A részelemek 1200 C° oxidációs, valamint 1300 C° redukációs és só-mázás égetésben készültek. /87-89old./
- **Időemlék**, /2004/ - térkompozíció, H max.= 50 cm, samottos agyag, /90 old./
- **Anyagérzetek**, /2004/ - térkompozíció, samottos agyag,-raku és olajredukációs égetés. /91 old./
- **Formák csendje**, /2004/ - térkompozíció, variálható elrendezés, samottos agyag, 1220 °C-on, oxidációban égetve. Legnagyobb forma mérete 49x19x5 cm. /92 old./
- **Emlékhely-Emlékjel**, /2004/ - térkompozíció, samottos agyag, 1220 °C-on, oxidációban égetve, H max= 50 cm. /93 old./

KIVONAT

METATERRA

ANYAGÉRZETEK, ANYAGKÍSÉRLETEK A KERÁMIÁBAN

2000-2004 közötti időszakban keletkezett munkáim, anyagkísérleteim bemutatása, értelmezése.

Értekezésem az anyagérzetek és anyagkísérletek látószögéből fogja át a több mint 30 éves keramikusi tevékenységem utóbbi öt évének termését, szakmai tapasztalatait.

A művészettörténetben, valamint a jelenkori művészetben fellelhető rokon törekvések viszonylatában próbálok objektív értelmezést adni szubjektív alkotói élményeim vonulatának.

Az első fejezetben a vizuális művészetekben általában, majd a modern, posztmodern és jelenkori vonatkozásban próbálok felmutatni azokat a trendeket és egyéni alkotói magatartásformákat, amelyek dolgozatom alap-tételét, az anyagoknak és anyagérzeteknek művészeti kifejezésben betöltött jelentőségét, sok esetben meghatározó szerepét bizonyítják.

A második fejezetben az anyagérzetekhez, anyagkísérletekhez való egyéni viszonyulásomat ismertetem a 2000-2004 közötti keramikusi tevékenységemből kiválasztott tizehat munka és a hozzájuk kapcsolódó mázkísérletek leírásán és grafikai ábrázolásán, valamint fotó-dokumentációjának bemutatásán keresztül.

A harmadik fejezetben keramikusi és szakoktatói tevékenységem tapasztalataira támaszkodva összegezem az anyagérzetek sokféleségét, megközelítési és értelmezési lehetőségeit, valamint alkotásban, művészeti oktatásban betöltött, hangsúlyos szerepét.

Az értekezés, akárcsak munkáim, a kerámia s általában a különböző anyagok iránti kíváncsiságom eredménye s egyben keramikusi utam e szakaszának bemutatása.

ABSTRACT

METATERRA

SENSORY PERCEPTIONS & EXPERIMENTS IN CERAMIC MATERIALS

Presentation and Interpretation of my Ceramic Works and of the Related Experiments made between the years of 2000-2004.

The present study comprises the last five year`s results and experiences from my thirty-five years ceramics activity .

I wanted to show my personal approach and respect, driven by a permanent curiosity towards ceramics materials. - materials and existence in general.

Chapter I, - deals with the importance of the materials in conveying messages in the arts, their decisive role in certain trends in Modern, Post - Modern and particular, in the contemporary visual arts.

Chapter II, - is about my sixteen selected works from the period between 2000-2004, and about the experiments related to them.

Chapter III, presents my conclusions on the subject of the sensory perceptions and experiments in materials as the result of thirty years and maybe more of making and teaching about ceramics

In our after-postmodern time digital arts and virtual images begin to dominate our visual culture, but still there are generous and unknown possibilities in the touch of materials that they can stimulate and even refresh our visual thinking.

DLA Dissertation, 2006

Marta Jakobovits